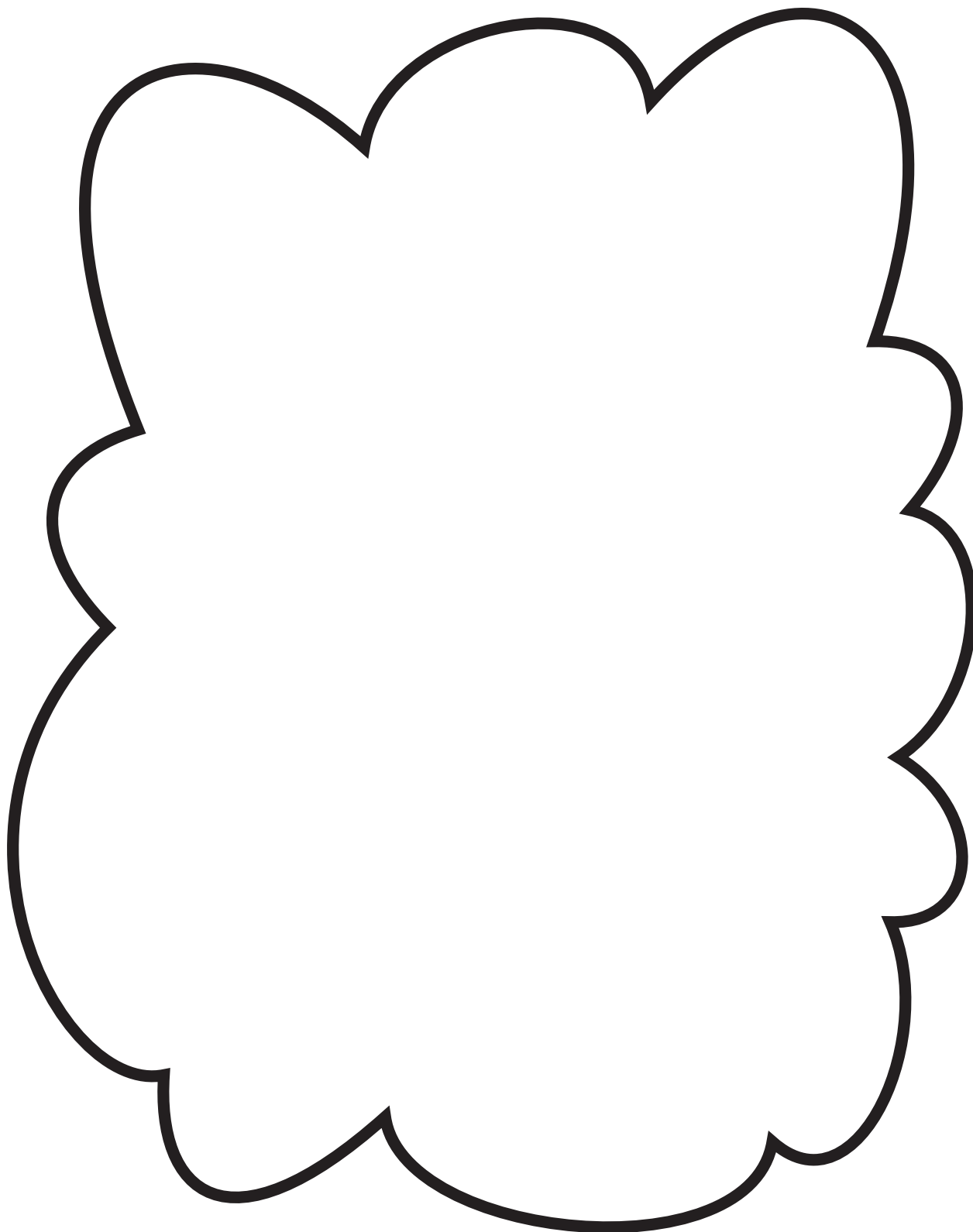

REJA E NËNTË

HISTORIA E MAYA LIN

NGA JOSHUA GUILD

Çfarë do të bënit nëse dikush do t'ju thoshte se nuk mund të bënit diçka sepse ishit shumë i ri ose për shkak të gjinisë suaj? Si do të reagonit nëse njerëzit do të vinin në pyetje nëse keni qenë i mirë apo i zgjuar për diçka për shkak të vendlindjes së prindërve tuaj? Kur qe vetëm 21 vjeç, një gruaje me emrin Maya Lin i duhej të përballlej pikërisht me një situatë të tillë. Në mënyrë të mrekullueshme, ajo qe në gjendje të kapërcente negativitetin e drejtuar ndaj saj dhe duke përdorur talentin, guximin dhe vizionin e fortë u bë një nga arkitektet më të respektuara në botë.

Maya Lin u rrit në qytetin e Athinës, Ohajo. Prindërit e saj u lindën në Kinë dhe të dy patën emigruar në Shtetet e Bashkuara. Babai i saj, Henry Lin, ishte artist dhe nëna e saj, Julia Lin, poete. Të dy prindërit e Majës ishin profesorë në Universitetin e Ohajos.

Në shkollë, Maja ishte nxënëse e mirë që shkëlqeu si në matematikë ashtu edhe në art. Ajo u pranua në Universitetin Yale në Konektikat, ku shpresonte të studionte për skulpturë dhe arkitekturë. Fatkeqësisht për Majën, ajo duhej të zgjidhte ndërmjet këtyre. Ajo vendosi të ndiqte arkitekturën, megjithëse e ruajti gjithmonë dashurinë për skulpturën.

Në vjeshtën e vitit 1980, u shpall një konkurs kombëtar që kërkonte modele për një monument të ri që do të ndërtohej në Uashington, DC. Gati 1500 artistë hynë në konkurs për të krijuar një monument në nderim të ushtarëve që kishin luftuar në Luftën e Vietnamit. Një panel gjyqtarësh ekspertë vlerësoi shumë modele. Në fund, ata përzgjedhën një model unik dhe të jashtëzakonshëm, i cili ishte ndryshe nga çdo monument tjetër në Uashington.

Dizajni fitues nuk ishte paraqitur nga një artist i famshëm, por nga një studente e panjohur 21-vjeçare e quajtur Maya Lin. Propozimi i Maya paraqiste një mur të gjatë, në formë V, të përbërë nga graniti i zi i lëmuar. Emrat e 58000 amerikanëve të vrarë ose të humbur në aksion gjatë Luftës së Vietnamit qenë shkruar përgjatë murit. Dizajni synonte që shikuesi të mendonte për një libër masiv. Maya e kishte krijuar atë si pjesë të një projekti në klasë në Yale.

Para se monumenti të ndërtohej vërtet, një grup veteranësh u organizuan për të protestuar ndaj modelit të Majës. Ata kishin shpresuar për një monument më tradicional të bërë nga mermeri i bardhë me statuja ushtarësh. Shumë njerëz menduan se ngjyra e zezë e dizajnit simbolizonte humbjen ose ndjenja të tjera negative për luftën. Njerëzit gjithashtu sulmuan Mayan personalisht. Disa protestues madje përdorën sharje seksiste dhe raciste, duke besuar se një grua aziatiko-amerikane nuk qe e aftë të krijonte një monument të përshtatshëm për luftën.

Përgjatë gjithë polemikave, Maya mbërtheu vizionin e saj. Maya mbrojti modelin dhe idetë e saj për monumentin. Ajo besonte në vetvete dhe ëndrrën e saj. Përfundimisht, me disa kompromise, Memoriali i Veteranëve të Vietnamit u ndërtua sipas modelit të saj.

Së shpejti, veteranët dhe njerëzit që kishin humbur anëtarët e familjes ose miqtë gjatë luftës filluan të vizitojnë monumentin. Shikimi i të gjithë emrave të gdhendur në gur sollën lot në sytë e shumë vizitorëve. Maya Lin u vlerësua për modelin e saj prekës dhe origjinal. Sot, Memoriali i Veteranëve të Vietnamit është një nga monumentet më të vizituar në Shtetet e Bashkuara.

Pas triumfit të saj me Memorialin e Veteranëve të Vietnamit, Maya u bë një projektuese shumë e kërkuar. Disa vjet më vonë, ajo u punësua për të krijuar një memorial për Lëvizjen e të Drejtave Civile në Montgomery, Alabama. Ajo ka projektuar gjithashtu vepra për universitete, muzetë dhe një stacion treni.

Gjatë gjithë karrierës së saj, Maya u ka rezistuar kritikave dhe i ka qëndruar besnik vizionit të saj për të arritur qëllimet e saj.

Fillimi Shkolla e Mesme e Ulët

FJALORI

FILLIMI

besimi: 1. Besoni ose mbështetuni në diçka ose dikë. 2. Një ndjenjë sigurie, veçanërisht vetë-sigurimi.

konsensus: Një mendim, pozicion, ose marrëveshje e arritur nga një grup si një i tërë ose me shumicë vullneti.

kontrata: Një marrëveshje zyrtare midis dy ose më shumë personave, veçanërisht një që është me shkruar dhe është e zbatueshme me ligj.

aluzion: Një përkujtesë; një shenjë paralajmëruese ose sugjerim.

ëndërr: 1. Mendime ose imazhe që kalojnë nëpër mend gjatë gjumit. 2. Diçka e shpresuar ose imagjinuar; një synim.

inteligjenca e lindur: Kapaciteti i lindur për të përvetësuar dhe zbatuar njohuri.

ndërmjetësim: Të merresh me ujdë me të tjerët për të arritur një marrëveshje.

pengesë: Diçka që qëndron në rrugë ose bllokon përparimin.

këmbëngulje: Ndjekja e një kursi veprimi, besimi ose qëllimi; vendosmëri.

kufijtë e hapësirës personale: Hapësira fizike rreth trupit të një personi që shërben si zonë rehatie midis tyre dhe të tjerëve.

preferencë: Përzgjedhja e dikujt ose e diçkaje në vend të diçkaje tjetër ose të tjera.

sukses: 1. Arritja e diçkaje të dëshiruar, planifikuar ose përpjekur. 2. Arritja e famës ose prosperitetit.

MBUSHE

NGA LINDAMICHELEBARON

*Mbushe egon time,
Ja kupa.
Unë thashë, mbushe egon time.
E pi me fund.*

*Do të buzëqesh,
dhe pozoj e fryhem,
por thjesht mbush egon time.
Ja kupa.*

*Do flas
dhe le të shpërthejë qeshja ime,
por thjesht mbush egon time.
Kjo po ndodh.*

*Thuaj fjalë të ëmbla
që nuk korruptojnë
por thjesht mbush egon time.
Mbushe.*

*Unë thashë, mbushe egon time.
Mbushe.*

*Kjo është, mbush egon time,
kjo po ndodh.*

*Hej tani, mbushe egon time,
ja kupa.*

*Eja, mbushe egon time.
E pi me fund.*

Nga *Ritmi dhe Detyrimet* nga Lindamichellebaron, Harlin Jacque, 1995. Ribotuar me lejen e autorit.

BINGO

Është i mirë në matematikë	Gjithmonë punon shumë	Pëlqen të marrë pjesë në aktivitete	Mund të organizojë çdo gjë	Mund të përdorë një kompjuter
Flet më shumë se një gjuhë	Tregon histori dhe shaka të bukura	Është shqiptues i mirë	Luan një sport në skuadër	Pëlqen të lexojë
Di të notojë	Luan një instrument muzikor		Ka kujtesë të mirë	Është i mirë në ndërtimin ose bërjen e gjërave
Pëlqen të bëjë harta dhe grafikë	Pëlqen të kuptojë se si funksionojnë gjërat	Pëlqen të shkruajë	Pëlqen të jetë në shfaqje	Pëlqen të ndihmojë të tjerët
Është kuzhinier i mirë	Mban ditar personal	Pëlqen të hartojë postera dhe murale	Është artist i mirë	Është kërcimtar i shkëlqyer

KËRCIMI ME DY LITARË

NGA LINDAMICHELEBARON

*Ne mund të hidhemi me dy litarë,
duke kaluar në kërcim.
Hapat tanë janë seriozë.
Ne nuk i hedhim rastësisht.*

*Disa mendojnë se hedhja është lojë.
Hedhja me litar është më shumë se kaq.
Na ndiqni kur biem shpejt dhe me shkathtësi,
akrobatë kërcyes të trotuarit.*

*Mund të kërcëjmë me dy litarë.
Këndojmë dhe kërcëjmë me dy litarë.
Bëjmë çdo gjë me dy litarë.*

*Dy dhjetëshe, njëzetëshe, tridhjetëshe...
numëroj me ritëm.
Po deshe të na shohësh që bëjmë gabim, të isha si ti,
unë do të ulesha.*

Nga *Sun Is On (Dielli ka dalë)* nga Lindamichellebaron, Harlin Jacque, 1995. Ribotuar me lejen e autorit.

Ndërtimi i besimit Shkolla e mesme e ulët

TË DALËSH NË KRYE (A)

<p>Piva një pije kola/të gazuar. 5 hapa</p>	<p>Unë hëngra patatina. 2 hapa</p>	<p>Unë piva kafe. 5 hapa</p>	<p>Unë hëngra biskota. 4 hapa</p>
<p>Unë hëngra fasule. 7 hapa</p>	<p>Unë hëngra pilaf dhe fasule. 12 hapa</p>	<p>Unë hëngra gjalpë kikiriku dhe xhelatinë. 9 hapa</p>	<p>Unë piva lëng portokalli. 7 hapa</p>
<p>Unë hëngra një sanduiç me proshutë dhe djathë. 9 hapa</p>	<p>Unë hëngra një mollë. 7 hapa</p>	<p>Unë piva një gotë me qumësht. 8 hapa</p>	<p>Unë hëngra bukë me drithëra. 7 hapa</p>
<p>Unë hëngra një patate të pjekur. 8 hapa</p>	<p>Unë hëngra një tas me supë me perime. 11 hapa</p>	<p>Unë hëngra akullore. 4 hapa</p>	<p>Unë hëngra një banane. 7 hapa</p>

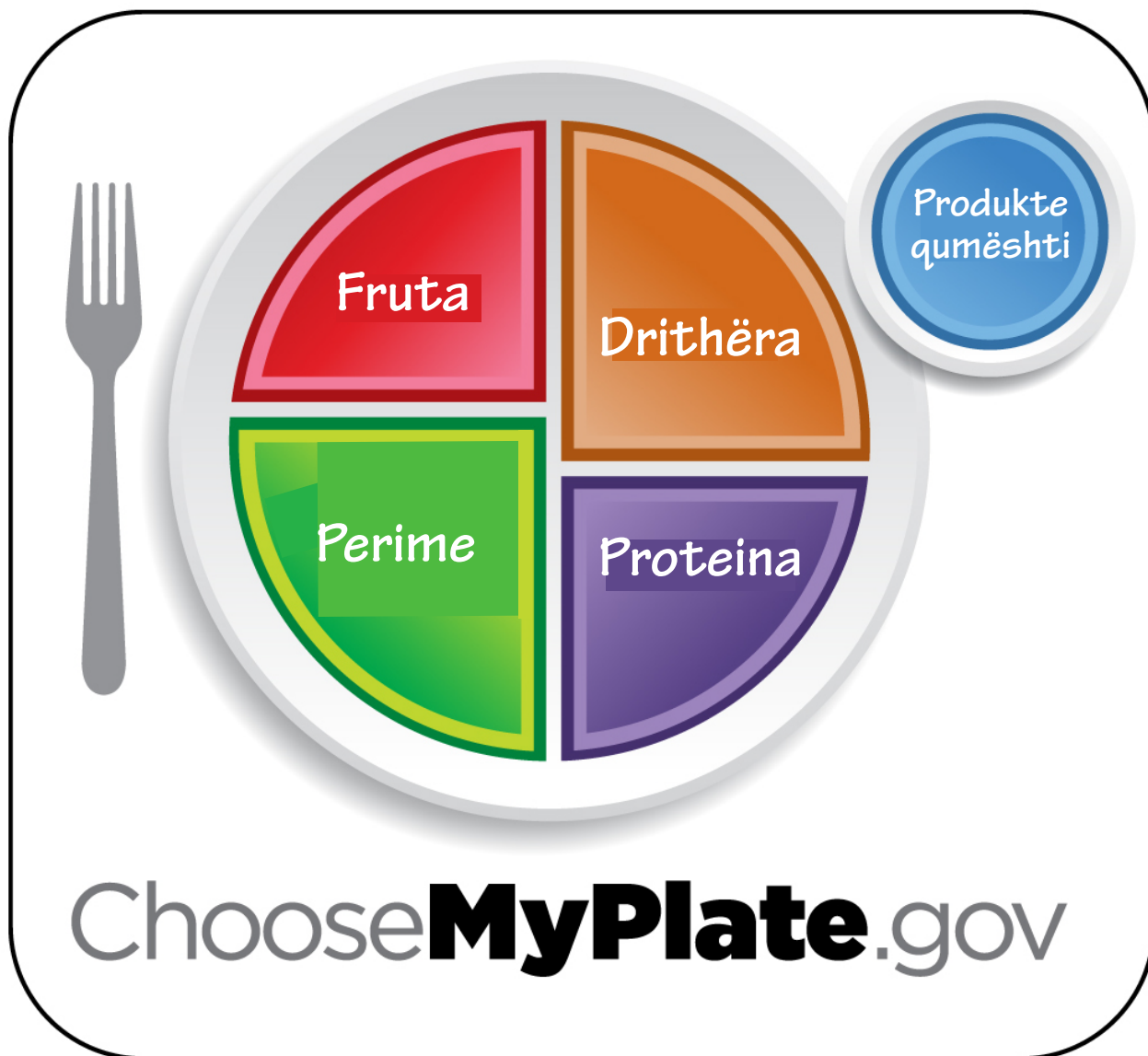

TË DALËSH NË KRYE (B)

<p>Unë mbeta deri vonë duke parë TV. 5 hapa</p>	<p>Unë ngaja një biçikletë pas shkolle. 8 hapa</p>	<p>Unë pashë televizor pas shkollës. 0 hapa</p>	<p>Unë shkova në shtrat herët. 10 hapa</p>
<p>Unë luajta një lojë jashtë. 10 hapa</p>	<p>Unë mbeta deri vonë duke bërë detyrat e shtëpisë. 5 hapa</p>	<p>Unë vrapova një milje. 8 hapa</p>	<p>Qëndrova zgjuar deri vonë duke folur në telefon. 5 hapa</p>
<p>Unë shkova në shtrat herët. 10 hapa</p>	<p>Unë eca, në vend që të hipja në makinë. 8 hapa</p>	<p>Qëndrova deri vonë pa asnjë arsye. 5 hapa</p>	<p>Unë mblodha gjethet. 8 hapa</p>
<p>Unë hëngra brokoli. 8 hapa</p>	<p>Unë hëngra makarona dhe qofte. 10 hapa</p>	<p>Unë hëngra një çokollatë. 3 hapa</p>	<p>Unë hëngra një hamburger. 5 hapa</p>

PJATA IME

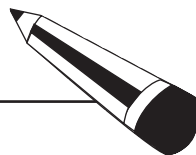

Plani im i veprimt

Dritëra, qumësht, banane,
lëng portokalli

Mëngjes

- _____ E hënë
- _____ E martë
- _____ E mërkurë
- _____ E enjte
- _____ E prentë
- _____ E shtunë
- _____ E diel

Koha e zgjimit: _____
Koha e gjumit: _____

Darkë

- _____ E hënë
- _____ E martë
- _____ E mërkurë
- _____ E enjte
- _____ E prentë
- _____ E shtunë
- _____ E diel

Ushqime të lehta

Drekë

- _____ E hënë
- _____ E martë
- _____ E mërkurë
- _____ E enjte
- _____ E prentë
- _____ E shtunë
- _____ E diel

Ushtrim

- _____ E hënë
- _____ E martë
- _____ E mërkurë
- _____ E enjte
- _____ E prentë
- _____ E shtunë
- _____ E diel

NJË HERË E NJË KOHË

1. Ndërsa ishe në kopshtin zoologjik, u kafshove nga një specie e rrallë majmunësh. Fillove të ndihesh shumë i sëmurë dhe mjeku të diagnostikoi me një sëmundje shumë të rëndë. Mjeku nuk është i sigurt se si t'ju shërojë dhe nuk e di nëse sëmundja është fatale. Ai të thotë se duhet të heqësh dorë nga një prej aktiviteteve të tua të preferuara.
2. Për shkak të sëmundjes, je i shtrirë në spital për një kohë të shkurtër. Duhet të heqësh dorë nga një prej synimeve të tua.
3. Për shkak të kohës së pushimit nga puna, nuk ke shumë para dhe duhet të heqësh dorë nga një prej objekteve të tua.
4. Ju shtrirë përsëri në spital. Faturat mjekësore vazhdojnë të vijnë dhe të duhet të heqësh dorë nga një objekt tjetër.
5. Je i rraskapitur nga sëmundja dhe po përpiqesh të punosh. Ti humbe një nga synimet e tua dhe duhet të heqësh dorë nga një aktivitet. Gjithashtu, dy njerëz të rëndësishëm zhduken nga jeta tënde, sepse nuk je më në gjendje të mbash marrëdhëniet.
6. Je shtrirë në spital në mënyrë të përhershme. Të lejohet vetëm një vizitor dhe mund të marrësh vetëm një objekt në spital me vete. Hiq dy njerëz të rëndësishëm dhe dy objekte në zotërim.
7. Mjeku tënd gjen një spital në Evropë që specializohet në kafshimet e majmunëve të rrallë. Pasi të arrish atje, do të duhet të jetosh afër spitalit për pjesën tjetër të jetës tuaj, në rast se vuan përsëri nga simptoma. Duhet të heqësh tre nga katrorët e mbetur. Cilat do të jenë?
8. Ti po fillon përsëri jetën tënde vetëm me këtë person, objekt, synim ose veprimtari.

PERCEPTIME

Unë mendoj se fakti përshkruan _____

sepse _____

Isha i saktë? Po Jo

Fakti përshkruan në të vërtetë _____

Unë mendoj se fakti përshkruan _____

sepse _____

Isha i saktë? Po Jo

Fakti përshkruan në të vërtetë _____

Unë mendoj se fakti përshkruan _____

sepse _____

Isha i saktë? Po Jo

Fakti përshkruan në të vërtetë _____

Unë mendoj se fakti përshkruan _____

sepse _____

Isha i saktë? Po Jo

Fakti përshkruan në të vërtetë _____

TË JETOSH NË SHBA

Si e vlerësojnë vizitorët vendin tonë?

Shtatë studentë shkëmbimi të Shërbimit Amerikan në Terren, të cilët ndoqën shkollën këtu për një vit, kanë ndjenja të forta për Amerikën. Ata ndanë pikëpamjet e tyre me reporterin e *React*, Sandy Fertman, para se të ktheheshin në vendet e tyre.

Cili është ndryshimi kryesor midis adoleshentëve amerikanë dhe adoleshentëve në vendin tuaj?

Fah: Unë jam nga Tajlanda dhe amerikanët janë më individualë. Ata thjesht bëjnë gjithçka që dëshirojnë. Ata ndjekin atë që u intereson dhe punojnë shumë për të.

Celine: Adoleshentët këtu janë miqësorë sesa në Francë.

Roberto: Unë do të thoja se adoleshentët këtu i marrin gjërat më seriozisht, si sportet edhe punët. Ata janë më konkurrues sesa në Itali.

Teresa: Nuk dua të përgjithësoj, por fëmijët këtu kanë tendencë t'i marrin gjërat si të mirëqena. Për shembull, ata do të thonë: "Oh, unë prisha makinën time, por babai im ka sigurim për ta mbuluar atë." Në Zelandën e Re, ne përdorim transportin publik.

Oboshie: Unë mendoj se adoleshentët këtu janë paksa të pasjellshëm me mësuesit. Në Gana, nuk është kështu. Ju duhet të respektoni dhe nëse keni probleme me një mësues, është problem i madh atje.

Tim: Pritjet që adoleshentët amerikanë të kenë sukses në jetë janë shumë më të larta sesa në Australi.

Diego: Fëmijët këtu interesohen më shumë në gjëra materiale sesa adoleshentët në Paraguai.

Cila ishte gjëja juaj e preferuar për të bërë në Shtetet e Bashkuara?

Fah: Vallëzimi me ritëm.

Teresa: Shkuarja në ndeshjet sportive WNBA dhe bejsboll.

Roberto: Më pëlqeu shumë krenaria e shkollës. Nëse ka një lojë futbollit ose një ndeshje, të gjithë e ndjekin. Të gjithë janë të interesuar.

A ka ndonjë gjë që nuk ju pëlqen në Shtetet e Bashkuara?

Teresa: Unë mendoj se amerikanët u pëlqen shumë të bëjnë padi gjyqësore. A nuk u dogj një zonjë nga një filxhan kafeje nga McDonald's dhe ajo e paditi? Sigurisht që ishte e nxehtë! A kishte nevojë t'i thuhej? Është shumë e thjeshtë të thërrasësh një avokat këtu.

Diego: Këtu ka shumë ushqim që merret jashtë. Gjithashtu, unë mendoj se njerëzit mendojnë shumë për të fituar para. Si familja ime pritëse, unë i dua ata, por ata punonin gjatë gjithë kohës. Është pak e çuditshme.

Celine: Sipas lajmeve, është Amerika, Amerika, Amerika dhe nuk u interesojnë vendet e tjera. Nuk dëgjova asgjë për Francën deri në vdekjen e Princeshës Diana!

A është shkolla më e vështirë këtu?

Celine: Është më pak e vështirë! Ju mund të zgjidhni lëndët që dëshironi.

Tim: Ngarkesa e punës është e njëjtë, por është më lehtë të kryeni detyrat në klasë, në mënyrë që të mos keni detyra shtëpie. Dhe është e lehtë të marrësh nota të mira.

Oboshie: Në Gana, ju duhet të vishni një uniformë. Dhe kemi deri në 13 orë të ndryshme çdo ditë.

Çfarë mendoni për mënyrën e veshjes së amerikanëve?

Fah: Ata veshin atë që u rri mirë dhe çfarë pëlqejnë. Ata nuk vishen të gjithë njësoj. Është shumë e lezetshme.

TË JETOSH NË SHBA

(VAZHDIM)

Roberto: Të gjithë veshin pantallona të gjera këtu. Në Itali veshin xhinse të ngushta. Më pëlqyen gjithashtu flokët e zbardhura.

Oboshie: Unë mendoj se e teprojnë me shpimin e trupit. Në Afrikë, nëse ke katër vathë, njerëzit mendojnë se je prostitutë.

Tim: Në Australi, nëse mban makiazh në shkollë, ti je pak i vrazhdë. Këtu, kur pashë për herë të parë të gjitha këto vajza me makiazh, unë u habita "Uau!" Me të vërtetë i bënte të dukeshin mirë.

Fah: Më pëlqeu shumë tatuazhi me këna. Nëse do ta bëja këtë në shkollën time në shtëpi, do të kisha telashe. Dhe nuk ka flokë me ngjyrë. Disa shkolla nuk lejojnë as flokë të gjatë!

A kanë adoleshentët amerikanë më shumë liri sesa adoleshentët në vendin tuaj?

Diego: Unë mendoj se këtu ka më pak liri. Ne nuk kemi një moshë të pirjes së alkoolit ose pirjes së duhanit në Paraguai dhe ju gjithashtu mund të pini duhan në bare. Këtu, fëmijët janë kaq të shtypur për pirjen e alkoolit sa që më në fund kur munden ta bëjnë, ata pinë sa më shumë që të jetë e mundur! Do të ishte më mirë nëse ata nuk do të kishin një moshë për pirje alkooli, sepse nuk është problem i madh në Paraguai.

Cili është ushqimi juaj i preferuar amerikan?

Tim: Burgerët edhe pse i kemi në Australi.

Celine: Takot, sepse ne nuk i kemi në Francë.

Oboshie: Më pëlqejnë gjithashtu patatet e skuqura dhe lasagna. Ushqimi në Ganë është shumë më i shëndetshëm. Nuk është si copa ushqimesh për majmëri.

Si janë ndryshe takimet këtu?

Fah: Këtu, do të thoja që takimi ka të bëjë më shumë me puthjet. Njerëzit preken shumë. Në Tajlandë, ju thjesht dilni xhiro. Dhe nuk bëni asgjë në publik atje.

Teresa: Zbrita nëpër korridor në shkollë dhe më duhej të mbuloja sytë! Këtu, ka më shumë theks në çiftet që bëjnë gjëra së bashku. Është shumë ndryshe në Zelandën e Re. Takimi është menduar për pas orarit të shkollës dhe është gjithmonë diçka në grup. Edhe kur shkoni në vallëzime, të gjithë shkoni së bashku.

Roberto: Në Itali, ne nuk kemi kërcime shkollore dhe nuk blejmë lule për vajzat. Kur veshja një kostum serioz në Ballon e Dimrit këtu, u ndjeva si James Bond. Ishte e mrekullueshme!

*Ribotuar me leje nga revista *React*. E drejta e autorit 1998, Publikime Revista Advance, Inc. Përdorimet: Fotokopjimi, projektori i errët ose i transparencës për projektor të varur. Revista *React* jep leje për ta riprodhuar këtë faqe për përdorim në klasa.

Ndërtimi i besimit Shkolla e mesme e ulët

FJALORI

NDËRTIMI I BESIMIT

koncept: Diçka e formuar në mendje; një mendim, nocion ose plan.

dinjitet: 1. Cilësia e të qenit i denjë për nderim ose respekt. 2. Vetëpërmbytje dhe vetë-respekt.

efekt: 1. Të sjellësh ose zbatosh. 2. Ndikim ose rezultat; një ndryshim.

grykim: 1. Formimi i një opinionit pas shqyrtimit ose diskutimit. 2. Kapaciteti për të formuar një opinion duke dalluar dhe vlerësuar. 3. Një vendim, mendim ose përfundim.

perceptim: 1. Pasqyrë, intuitë ose njohuri e fituar nga perceptimi. 2. Mënyra e të parit ose të kuptuarit.

fuqi personale: Aftësia ose kapaciteti i një personi për të kryer ose vepruar në mënyrë efektive; aftësia e një personi për të dhënë rezultate.

respekt: 1. Të ndiejmë ose të tregosh vlerësim, nderim ose konsideratë. 2. Vlerësimi i treguar ndaj një personi ose cilësie.

stereotip: 1. Një imazh apo mendim tepër i thjeshtuar. 2. Një person ose send që vlerësohet si konform një imazhi ose lloji të caktuar.

strategji: Një plan veprimi për të përmbushur një qëllim specifik.

simbol: 1. Diçka e zgjedhur për të kërkuar ose përfaqësuar diçka tjetër. 2. Një shenjë e shtypur ose e shkruar që përdoret për të përfaqësuar diçka.

KONTROLLO KUPTIMIN TËND

Kontrolloni nëse jeni dakord ose nuk jeni dakord me secilën deklaratë më poshtë. Pastaj ndiqni udhëzimet në fund të faqes për të vlerësuar se sa mirë e kuptoni fuqinë e fjalëve tuaja.

	PAJTOHEM	NUK PAJTOHEM
Dëgjimi i fjalëve të zemëruara që në mëngjes herët mund të prishë ditën time.		
Fjalët lavdëruese gjithmonë më bëjnë të ndihem mirë!		
Unë e di se mund të shqetësoj dikë duke e thirrur me emër tjetër.		
Komplimentet zakonisht më turpërojnë, por mua më pëlqejnë gjithsesi.		
Ndonjëherë është më e lehtë të fajësosh dikë tjetër sesa të shpjegosh çfarë ndodhi me të vërtetë.		
E urrej se si ndihesh kur dikush të ofendon.		
E di që i lëndon të tjerët kur i ofendon.		
Ndonjëherë them gjëra që nuk dua të them.		
Zakonisht është më mirë të thuash përshëndetje sesa të pretendosh se nuk e pe dikë.		
Gjithmonë është më mirë të thuash, “Më fal”, sesa të thuash, “Hapu nga rruga ime”.		
Unë mund të përdor fjalët për të bërë dikë të buzëqeshë.		
Ndonjëherë e kam të vështirë të them atë që dua të them.		
Mund të jem i sjellshëm me fjalë.		
Unë mund të jem i keq me fjalë.		
TOTAL		

Shtoni numrin e kontrolleve në kolonën “Pajtohem” dhe shkruani totalin në fund. Pastaj përputhni rezultatin tuaj me një nga vlerësimet më poshtë. Vlerësimi juaj do t’ju tregojë se sa mirë e kuptoni fuqinë e fjalëve.

11–14 = KUPTOJ PLOTËSISHT

7–10 = KUPTOJ GOXHA MIRË

4–6 = MEZI KUPTOJ

0–3 = NUK IA KAM HABERIN

Moduli Një: Komunikimi Shkolla e Mesme e Ulët

FJALORI

MODULI NJË: KOMUNIKIMI

dëgjim aktiv: Vëmendja e përqendruar te një folës, e ndjekur nga konfirmimi dhe një përgjigje për ato që thuhet.

agresiv: Sjellja në mënyrë armiqësore; ka të ngjarë të sulmojë ose të fillojë një luftë.

i sigurt: Sjellja ose komunikimi në mënyrë të qartë dhe pozitive; me vetëbesim.

gjuha e trupit: Gjeste, shprehje të fytyrës dhe qëndrime të trupit që komunikojnë se si dikush po mendon dhe po ndjen.

mesazhe kontradiktore: Komunikim në të cilin fjalët nuk përputhen me veprimet; komunikim konfuz.

përcjell: Të komunikosh ose bësh të njohur.

aluzion: Një përkujtesë; një shenjë paralajmëruese ose sugjerim.

debat: 1. Të konsiderosh diçka. 2. Të përfshihesh në një argument zyrtar për të diskutuar pikat e kundërta.

efektiv: 1. Të kesh një rezultat ose arritje të synuar. 2. Të prodhosh një përshtypje ose përgjigje të fortë.

gjest: Lëvizja e një pjese të trupit për të shprehur ide dhe ndjenja.

mesazhe joverbale: Komunikimi i mendimeve dhe ndjenjave të një personi përmes gjesteve, shprehjeve të fytyrës dhe qëndrimeve të trupit.

pasiv: 1. Marrja e një veprimi pa reaguari. 2. Pranimi pa rezistuar. 3. Jo pjesëmarrës ose aktrues.

inventar personal: Një listë e detajuar ose studim i mendimeve, qëndrimeve dhe ndjenjave të veta të një personi.

lojë me role: Të veprosh me sjelljen shoqërore të një individi apo personazhi të veçantë.

skenar: Një skicë ose plan i një sekuence të pritshme të veprimeve ose ngjarjeve.

E NXEHTË APO E FTOHTË?

Plotësoni boshllëqet për të treguar se kush me të vërtetë mori secilin vendim. Shkruajeni “e nxehtë” nëse Chris e mori vendimin vetë. Shkruaj “e ftohtë” nëse ajo lejoi që dikush tjetër e mori vendimin për të.

1. Përshëndetje! Emri im është Chris dhe unë kam një punë në supermarket të shtunave. E fillova këtë punë në këtë dyqan sepse mund të punoj në një zonë të ndryshme të dyqanit çdo javë. _____
2. Javën time të parë, unë punova në departamentin e mishit, sepse shoku im Sal punon atje dhe ai tha që të gjithë njerëzit më të mirë punojnë atje. _____
3. Por nuk e dija që kur punon në departamentin e mishit, duhet të lash dyshemenë tri herë në ditë. Një person tjetër që e njoh tha se i pëlqente të punonte në departamentin e produkteve, kështu që fillova të punoj atje javën vijuese. _____

4. Por më duhej të kaloja shumë kohë me spërkatjen e ujit mbi perime për t'i mbajtur të freskëta. Unë sëmurem shumë lehtë dhe e dija se do të merrja një të ftohur nga gjithë ai ujë i ftohtë. Kështu që, javën tjetër u transferova në departamentin e qumështit. _____
5. A keni vënë re ndonjëherë se si njerëzit lexojnë gjithmonë pjesën e prapme të kartonit të qumështit dhe më pas kartonët rrëshqasin nga duart, bien në dysheme dhe prishen? Epo, merre me mend se kush e pastron! Miqtë e mi, në dyqan më thanë që nuk kishte shumë për të bërë në departamentin e drithërave, kështu që javën tjetër u transferova atje. _____
6. Por ishte kaq e mërzitshme! Nuk kishte asgjë për të bërë por mua më pëlqen të kem diçka për të bërë. Fillova të mendoj se si më pëlqen të punoj me numra dhe të flas me njerëzit. Tani jam në ngarkim të arkës. _____
7. Dhe nuk do të ndryshoj departament javën vijuese. _____

Çelësi i përgjigjeve: 1. E nxehtë 2. E ftohtë 3. E ftohtë 4. E nxehtë 5. E ftohtë 6. E nxehtë 7. E nxehtë

PERSONI MISTERIOZ #1

MIKA LEE

- ❖ Ju keni lindur në Winnipeg, Manitoba. (Manitoba është një provincë në Kanadanë qendrore. Winnipeg është një qytet në Manitoban jugore, jo shumë larg kufirit amerikan.)
- ❖ Ditëlindja juaj është 2 tetori.
- ❖ Ju nuk keni emër të mesëm.

- ❖ Ju u transferuat në Shtetet e Bashkuara me familjen tuaj verën e kaluar.
- ❖ Ju keni një motër dhe një vëlla.
- ❖ Motra juaj është më e madhe se ju dhe vëllai juaj është më i ri.
- ❖ Shumica e të afërmeve tuaj jetojnë në Manitoba, por ju keni një hallë, xhaxha dhe kushërinj të cilët jetojnë në Fixhi.
- ❖ Familja juaj ka dy kafshë shtëpiake: një qen të quajtur Mister dhe një miush të quajtur Spike.

- ❖ Ju flisni frëngjisht, si dhe anglisht.
- ❖ Ushqimet tuaja të preferuara janë makaronat, gjalpi i kikirikut dhe sanduiçet me reçel dhe akullorja.
- ❖ Ngjyra juaj e preferuar është portokallia.
- ❖ Sporti juaj i preferuar është hokej.
- ❖ Ju pëlqen patinazhi mbi akull, të notoni dhe të ngitni biçikletën tuaj.
- ❖ Ju pëlqen gjithashtu të mblidhni pulla nga e gjithë bota dhe të vizatoni.

- ❖ Ju dëshironi të bëheni një veteriner një ditë.
- ❖ Ju gjithashtu do të dëshironit të bëheni një patinator profesionist.
- ❖ Ju dëshironi të udhëtoni nëpër botë një ditë.

PERSONI MISTERIOZ #2

JERRY SOLO

- ❖ Ju keni lindur në Cordoba, Argjentinë. (Argjentina është një shtet në Amerikën Jugore. Cordoba është një qytet në veri të Argjentinës qendrore.)
- ❖ Ditëlindja juaj është 28 shkurti.
- ❖ Emri juaj i mesëm është Rawson, që është emri i vajzërisë së nënës tuaj.

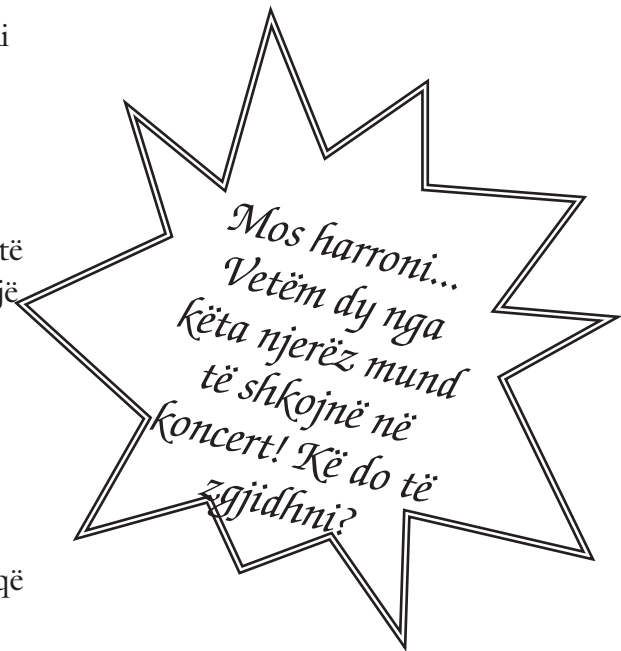
- ❖ Ju jeni një qytetar amerikan, por keni lindur në Argjentinë. Familja juaj u shpërngul përsëri në Shtetet e Bashkuara kur ishit katër vjeç.
- ❖ Familja juaj u zhvendos këtu për shkak të punës së re të babait tuaj.
- ❖ Ju keni një motër.
- ❖ Motra juaj është më e re se ju.
- ❖ Gjyshërit tuaj dhe shumica e të afërmve tuaj jetojnë pranë jush.
- ❖ Familja juaj nuk ka kafshë shtëpiake.

- ❖ Ju flisni anglisht dhe pak spanjisht.
- ❖ Ushqimet tuaja të preferuara janë burritos, pica, dhe biftekët.
- ❖ Ngjyra juaj e preferuar është vjollca.
- ❖ Sporti juaj i preferuar është futbollli - e keni luajtur atë që në moshën katër vjeç.
- ❖ Ju pëlqen gjithashtu të luani basketboll dhe po mësoni të notoni.
- ❖ Ju pëlqen të lexoni histori aventurash dhe misteri, të shkoni në kinema dhe të gatvani.

- ❖ Do të dëshironit të bëheshit pilot një ditë.
- ❖ Ju gjithashtu do të dëshironit të bëheshit aktor ose kuzhinier.

SHOKËT

- ❖ Për aq kohë sa ju mund të mbani mend, ky shok ka qenë në festat tuaja të ditëlindjes. Ai është gjithmonë i pranishëm për të dëgjuar kur dikush ka nevojë për një shok. Ai është i vetmi në grupin e miqve tuaj që nuk ka qenë kurrë në një koncert dhe nuk e shijon vërtet muzikën. Ai dëshiron të shkojë në këtë koncert sepse nuk dëshiron të humbasë asnjë argëtim.
- ❖ Kjo shoqe është një tregimtare i shkëlqyer dhe tregon shaka qesharake. Ky është grupi i saj i preferuar dhe ajo ka muaj që flet për koncertin. Është gjithmonë kënaqësi kur je me të, por ajo vjedh nga dyqanet çdo herë që shkoni diku. Një pjesë e arsyes që ajo mezi pret të shkojë në koncert është sepse është e emocionuar për artikujt që do të vjedhë nga shitësit atje.
- ❖ Kjo shoqe është shumë e përgjegjshme, e zgjuar në rrugë dhe prindërit e të gjithëve e duan atë. Nëse ajo shkon në koncert, të gjithë mund të qëndroni jashtë më vonë. Prindërit mendojnë se nëse kjo shoqe shkon në koncert, të gjithë do të jeni të sigurt. Ajo është gjithashtu disi e huaj; nuk është gjithmonë kënaqësi të jesh me të. Kohët e fundit, ajo ka kaluar më pak kohë me grupin.
- ❖ Ky shok ka më shumë para në grup dhe gjithmonë i shpenzon ato me miqtë e tij. Ju e dini që nëse ai shkon në koncert, ai do t'ju blejë suvenire dhe ushqim. Ky shok ka edhe një orar të hershëm të kthimit në shtëpi. Nëse ai shkon në koncert, të gjithë duhet ta lini koncertin herët.

NJOFTIMI PËRFUNDIMTAR

Këta dy persona do të shkojnë në koncert:

- 1.
- 2.

BËJE TË LEHTË

Pyetje:		
OPSIONEVE	PASOJAT	+ ose -
1.		
2.		
3.		
4.		
Vendimi:		

KUNDËR TË GJITHA SHANSEVE

Liberty Franklin drejton Klubet e Djemve dhe Vajzave si Rinia e Vitit.

Kur ishte në moshë të re, Liberty Franklin kthehej në shtëpi pas shkollës në një apartament të errët dhe e gjente nënën e saj të alkoolizuar duke qarë. Ajo kurrë nuk e takoi babanë e saj dhe humbi fotografinë e saj të vetme të tij. Vëllezërit e saj më të mëdhenj hynin e dilnin nga burgu dhe motra e saj më e madhe ishte e narkotizuar.

Liberty, tani 17 vjeç, u rrit me shumë dhimbje. Por ajo nuk e la veten të rrëzohej. "I peshova gjërat," thotë ajo. "Vendosa se dëshiroja një të ardhme më të mirë për veten time."

Çfarë bëri ajo? Në klasën e gjashtë, kur miqtë e saj filluan të pinin, Liberty filloi të shkonte në Klubet lokale të Djemve dhe Vajzave për ndihmë me detyrat e shtëpisë. Atje, ajo thotë, "anëtarët e stafit më morën nën mbrojtje. Në klub, unë munda të largohesha nga ndikimi i drogës e bandat e dhunshme në rrugë dhe nga gjërat negative të familjes time."

Në klub, ajo mësoi fëmijët dhe ndihmoi në organizimin e ngjarjeve si Mëngjesi me Babagjyshin dhe një fushatë veshjesh kthim-në-shkollë. Ajo gjithashtu u bashkua me një grup udhëheqës për vajzat, ku bisedonin për gjëra "si presioni i bashkëmoshatarëve dhe jeta familjare", thotë Liberty. Ajo fitoi besim, mjaft për të folur me ndershmëri me nënën e saj dhe e bindë atë të ndalojë pirjen. "Tani ajo është

në vitin e tretë që nuk pi alkool", thotë Liria me krenari.

Liberty gjithashtu filloi të marrë më shumë përgjegjësi në shtëpi. Për të ndihmuar financiarisht, ajo punoi si arkëtare në bankë dhe shitëse e ushqimit të shpejtë edhe kur vazhdonte detyrat shkollore.

Tani një nxënëse e rritur në shkollën e mesme Everett (Wash.), ajo renditet një ndër nxënëset më të mira në klasën e saj. Këtë pranverë ajo do të jetë e para në familjen e saj që mbaron shkollën e mesme.

Për përpjekjet e saj udhëheqëse dhe akademike, në shtator Liberty fitoi titullin Rinia Kombëtare e Vitit nga Klubet e Djemve dhe Vajzave, si dhe iu dha një bursë prej \$10 000.

Si përfaqësuese e 3 milion anëtarëve të klubit, ajo ka takuar Presidentin Klinton dhe do të udhëtojë nëpër të gjithë vendin për të diskutuar çështje të rëndësishme të rinisë me bizneset dhe drejtuesit e qeverisë.

Liberty thotë se qëllimi i saj është të ndihmojë djemtë dhe vajzat të kapërcejnë pengesat siç janë varfëria, krimi dhe problemet familjare.

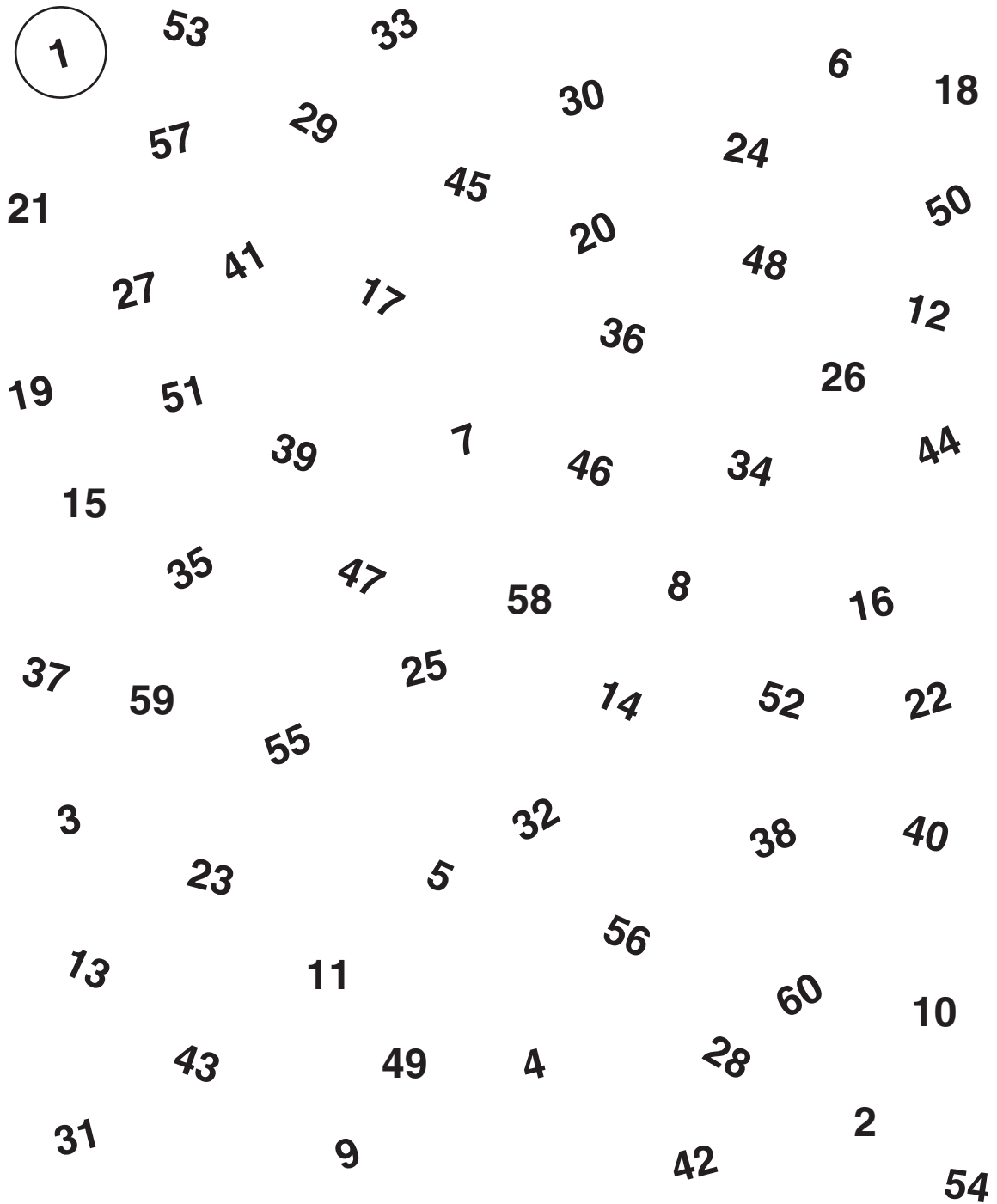
"Gjithçka që kam bërë është të shmang ciklet e negativitetit. Nuk e dija se po jetoja jetën time si shembull," thotë ajo. "Tani po u dëshmoj bashkëmoshatarëve të mi se edhe ata mund ta bëjnë këtë."

—Nancy Vittorino

"Në klub, unë munda të shpëtoj nga ndikimi i drogës dhe bandave të dhunshme."

*Ribotuar me leje nga revista *React*. E drejta e autorit 1998, Publikime Revista Advance, Inc. Përdorimet: Fotokopjimi, projektori i errët ose i transparencës për projektor të varur. Revista *React* jep leje për ta riprodhuar këtë faqe për përdorim në klasa.

MË RRETHO!

FJALORI

MODULI DY: MARRJA E VENDIMEVE

alternativë: 1. Një mundësi tjetër. 2. Një mundësi për të zgjedhur midis opsioneve.

analizoj: Të ndash në pjesë në mënyrë që të përcaktohet natyra e tërësisë; ekzaminim në detaje.

e përshtatshme: E mirë për një person të caktuar, gjendje, rast ose vend; e duhur.

zgjedhje: 1. Akti i zgjedhjes; përzgjedhje. 2. Fuqia, e drejta ose liria për të zgjedhur. 3. Një opsion ose një alternativë.

pasojë: 1. Diçka që rrjedh natyrshëm nga një veprim ose gjendje. 2. Një përfundim logjik.

hipotetike: Bazuar në një shpjegim të përkohshëm për diçka që supozohet si e vërtetë derisa të merren në konsideratë të gjitha faktet.

vendim i informuar: Një vendim i bazuar në informacion të besueshëm.

proces: 1. Një seri veprimesh, ndryshimesh ose funksionesh që sjellin një rezultat. 2. progres; kalim.

të mira dhe të këqija: Arsytet pozitive dhe negative në favor dhe kundër diçkaje.

proverbë: Një thënie e shkurtër, e njohur që shumë thjesht kap dhe shpreh ndonjë të vërtetë ose një pjesë mençurie.

përkatëse: 1. Të kesh një lidhje me çështjen në fjalë. 2. E përshtatshme ose e duhur sipas kërkesave të dhëna.

peshoj opsionet: 1. Të balancosh mundësi të ndryshme në mendje për të bërë një zgjedhje; shqyrtoj ose vlerësoj. 2. Të ekzaminosh alternativat.

SYNIME TË VLEFSHME

Shënoni tre synime në kolonën e majtë. Vlerësojini ato, një nga një, duke iu përgjigjur po ose jo secilës pyetje. Nëse përgjigja “jo” nuk ndodh asnjëherë, rishikoni qëllimin për ta bërë të vlefshëm.

Qëllimet	<i>A është personale?</i>	<i>A është realiste?</i>	<i>A janë pasojat pozitive?</i>	<i>A ka një afat kohor?</i>	Qëllimet e rishikuara
1.					
2.					
3.					

KALO KËTEJ

Vendos që ti dëshiron
të jesh në ekipin
e basketbollit.

Ha mirë dhe sigurohu
që të bësh shumë
pushim javën para
provave.

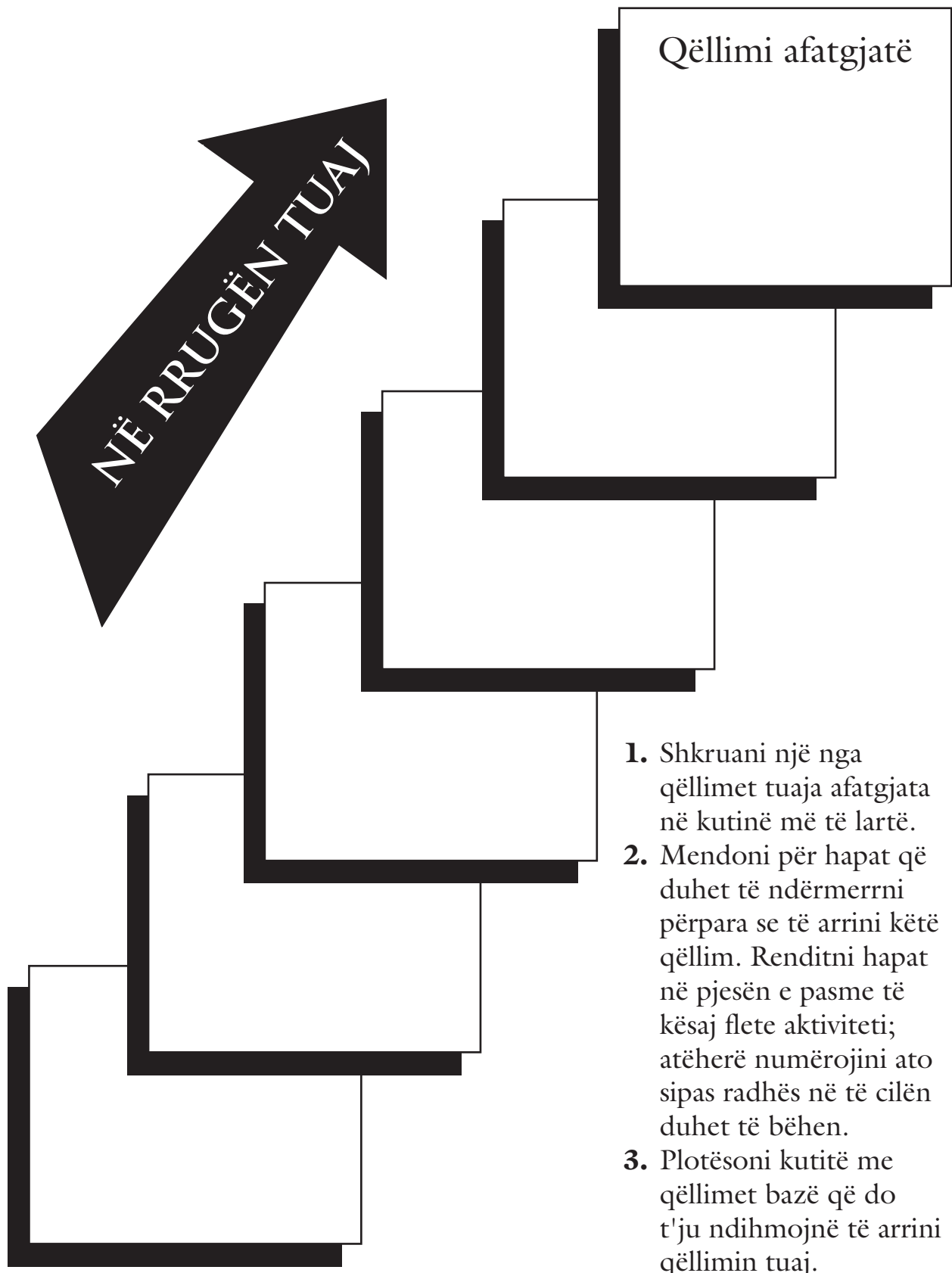
Gjej dikë që mund
të të ndihmojë të
përmirësosh aftësitë në
të cilat ke probleme.

Bëhu i zgjedhuri për
ekipin e basketbollit.

Fillo të praktikosh
dhe zbulo se kur
janë provat.

Provo për
ekipin e basketbollit.

VETË-SONDAZH

Kur thua “Unë do ta bëj”, por pastaj ti nuk e bën, a ndodh sepse...	Jo		Po	
	Kurrë	Ndonjëherë	Zakonisht	Gjithmonë
1. ke frikë se nuk do të jesh i mirë sa duhet?				
2. një anëtar i familjes të mërzit?				
3. thjesht ke dashur të kënaqësh dikë tjetër?				
4. shokët do të mendojnë se je bërë i çuditshëm?				
5. ke thënë “Unë do ta bëj” për shumë gjëra tashmë?				
6. ke probleme të thuash jo për disa njerëz?				
7. nuk je i sigurt se mundesh?				
8. ke dashur ta bësh, por askush tjetër nuk e bëri?				
9. ti nuk deshe ta bësh atë që në fillim?				
10. thjesht e prishe?				

Nëse i përgjigjet Jo më shumë se pesë pyetjeve, vazhdoni! Ndoshta do ishte më mirë të kontrolloni që ana juaj konkurruese nuk merr më të mirën nga ju. Përndryshe, sigurohuni që Mendimi juaj ka rëndësi gjithashtu! Kini pak më shumë besim te vetja juaj.

Nëse i përgjigjet Po pesë ose më shumë pyetjeve, ka më shumë shansë se po ia bëni vetes shumë të vështirë! Qëtesohuni dhe ndaloni të shqetësuar aq shumë për çfarë mendojnë të tjerët. Pëpërmjet tua ja janë në interesin tuaj më të mirë.

MËNYRA E VËSHITURË

Të arrish në NBA nuk është aq e lehtë sa kërcimi i stilit Kobe Bryant nga shkolla e mesme. Thjesht pyesni yllin e ligës së të rinjve Moochie Norris.

Bora e shkrirë po pikon mbi fushën e basketbollit nga një vrimë në çati. Vendet bosh prej druri tejkalojnë numrin e tifozëve në rreshtat e sipërm. Vallëzimi hip-hop i argëtuesit peshkop Myron Noodleman merr brohoritje më të mëdha se të dyja skuadrat në fushën e basketbollit. Mirësevini në një natë të ftohtë janari në Indiana, ndërsa Fort Wayne Fury ndeshet me Rockford (Ill.) Lightning. Mirësevini në ligën e vogël të NBA-së, Shoqata Kontinentale e Basketbollit.

Moochie Norris i Fury, një yll i CBA me ëndrra për NBA, është në vijën e gjuajtjes së lirë. Me vetëm pak sekonda të mbetura nga fundi i lojës me rezultatin barazim, mbrojtësi 1,85 metra i gjatë ka një mundësi për të fituar. Por topi godet brenda buzës dhe kërcen jashtë. Afër, por jo brenda. Është njësoj me 25-vjeçarin Norris — shumë i mirë për të rinjtë, jo aq i mirë sa për të rriturit. “Por nëse heq dorë nga ëndrra ime,” thotë ai, “nuk ka kuptim që të luaj fare.”

Udhëtimi i Norris është e kundërta e shkurttores së shkollës së mesme të Kobe Bryant. CBA me nëntë skuadra ka 90 lojtarë si Norris dhe të gjithë mezi presin telefonatën që morën lojtarë si John Starks, Mario Elie dhe Chris Childs: “Ne duam që ju të vini të luani në NBA.”

Norris, si lojtari më i nxehtë i CBA-së, është tmerrësisht afër arritjes së qëllimit NBA të cilin babai i tij i rrënjosi që në moshën 6 vjeç. Pasi doli nga lagjia e tij të vrazhdë në Uashington, DC, ai qëndroi pranë disa kolegëve, duke luajtur mjaft mirë për tu zgjedhur nga Milwaukee Bucks si zgjedhja e 33-të e përgjithshme në NBA Draft e vitit 1996. “Mbeta pa fjalë,” thotë Norris. Por, para se të fillonte sezoni, ata e hoqën.

Pastaj CBA thirri, një ligë për të cilën nuk kishte dëgjuar kurrë më parë. “E pashë si një shans të dytë për të provuar veten time. Nuk

është NBA, por është basketboll profesionistësh,” thotë ai. Sidoqoftë, kontratat javore të CBA, janë mesatarisht 1,700 dollarë dhe udhëtimi ndonjëherë bëhet me autobus. Pagesa mesatare javore në NBA është pak më shumë, \$140 000, me mjaft avionë luksozë privatë për të lëvizur. “Miqte dhe trajnerët nga lagja ime më thonin, ‘Do të arrish në NBA. Thjesht puno shumë. Mos u ndal kurrë,’” thotë Norris.

Norris luajti për Beachdogs, Florida në CBA, pastaj për Fury, zakonisht përpara disa mijëra tifozëve dhe dy ose tre kërkuesve të NBA-së. Në dy vitet e kaluara, ai madje luajti edhe në ligat profesioniste të Francës dhe Kilit gjatë kohës jashtë sezonit të CBA-së. “Sa herë që dal në fushë, përpiqem të përmirësohem,” thotë ai.

Trajneri i Fort Wayne Fury, Keith Smart mendon se etika e punës së Norris do të shpërblehet. “Çështja është që një skuadër NBA të thotë, ‘Ne do të të japim një mundësi,’” thotë Smart. “Sepse ai mund të luajë më mirë se shumë nga lojtarët rezervë që janë atje.”

Kjo është gjithçka që Norris dëshiron. “Nuk pres që të pranohem në NBA dhe të jem një yll,” thotë ai. “Nëse thjesht të mund të arrija atje, pjesa tjetër bëhet vetë.”

Një javë pas ndeshjes ndaj Rockford, Seattle SuperSonics i bën telefonatën. Ai përpiqet dhe mezi futet në listën e tyre. Në fundjavën e parë të NBA-së në një mbrëmje elektrike të shkurtit para një turme prej 17,000 njerëzish, Norris aktivizohet në çerekun e katërt të lojës, kur Sonics janë 10 pikë prapa. Ai lëshon qetësisht katër hedhje tre-pikëshe njëra pas tjetrës. Çdo hedhje hyn brenda. “Unë thjesht kam nevojë për një shans,” thotë ai. “Ëndrra ime u realizua.” Mirësevini në NBA.

—Nga Chris Tauber

*Ribotuar me leje nga revista *React*. E drejta e autorit 1999, Publikime Revista Advance, Inc. Përdorimet: Fotokopjimi, projektori i errët ose i transparencës për projektor të varur. Revista *React* jep leje për ta riprodhuar këtë faqe për përdorim në klasa.

FJALORI

MODULI TRE: CAKTIM I QËLLIMEVE

vlerësim: 1. Të përcaktosh dobinë ose rëndësinë; çmoj. 2. Të caktosh vlerën.

kritere: Standarde, rregulla ose prova.

qëllim: Synimi drejt së cilit drejtohet një përpjekje ose orvatje.

objektiv: Diçka për të cilën është punuar ose synuar; një qëllim, synim ose destinacion.

këmbëngul: Të vazhdosh në çfarëdo qëllim ose ndërmarrjeje; të vazhdosh të përpiqesh pavarësisht vështirësive.

zvarritje: Të heqësh dorë nga bërja e diçkaje deri në një herë tjetër, veçanërisht nga pakujdesia e zakonshme ose dembelizmi.

realist: Prirja ose shprehja e vetëdijes për gjërat ashtu siç janë.

rivlerësim: Të përcaktuar përsëri vlerën ose rëndësinë.

rishikoj: 1. Të përgatitësh një version të ri të redaktuar (në tekst). 2. Të rishqyrtolesh dhe ndryshosh ose modifikosh.

e vlefshme: 1. Prodhimi i rezultateve të dëshiruara. 2. Bazuar në prova që mund të mbështeten.

FAKTORËT E STRESIT

Krijuesit
e stresit

- teste
- probleme në familje
- aktivitete sekrete
- frika nga rreziku
- qindje
- përballime
- divorc
- miqësi
- vlera personale
- probleme në shkollë

✓ _____

✓ _____

✓ _____

✓ _____

Mund të çojë në . . .

Mënyra për të
zvogëluar ose
lehtësuar stresin

Shenjat
e stresit

- dhimbje koke
- zemërim
- të hash ose të flesh shumë pak
- të hash ose të flesh shumë
- mungesë energjie dhe interesi
- intolerancë
- zhgënjim
- izolim
- përqendrim i dobët
- tension

✓ _____

✓ _____

✓ _____

✓ _____

VAJZA E IVY LEAGUE

Nga Fresh Prince te studente e vitit të parë në Harvard, këngëtarja e R&B Tatyana Ali e mban në perspektivë yllin e saj.

Tatyana Ali me siguri nuk jeton jetën e një studenti të zakonshëm të Universitetit të Harvardit. Sigurisht, ylli i R&B e cili u bë e famshme në rolin e kushërirës së Will Smith në *Fresh Prince of Bel-Air* jeton në një fjetore, ndjek një mori kursesh dhe kalon kohë me miqtë në oborrin e Harvardit. Por në shumicën e fundjavave, ju nuk do ta gjeni Tatyana, 19 vjeç, të verdalliset në Boston; ajo zakonisht udhëton për të promovuar albumin e saj debutues, *Kiss the Sky (Puth qiellin)* (Epic). “Është çmenduri,” thotë ajo. “Çdo dy javë do të kem ndonjë krizë nervore dhe do të them, ‘Kjo është çmenduri.’”

“Çdo dy javë do të kem ndonjë krizë nervore dhe do të them, ‘Kjo është çmenduri.’”

Nuk i beson asaj? Imagjinoni këtë javë tipike të saj: Ajo ndjek mësim dy herë në ditë të hënën, të martën, të mërkurën dhe të enjten. Të enjten pasdite, ajo fluturon për në Çikago për të performuar, pastaj fluturon përsëri mbrapsht atë natë për të ndjekur një klasë të premtën. Pastaj, ajo hipën përsëri në aeroplan për në San Francisko dhe Portland për koncerte të tjera, dhe në fund kthehet në Harvard të dielën natën.

Por edhe me programin e saj të çmendur, Tatyana kalon shumë kohë në tokë. Si shumica e studentëve të rinj, ajo thotë se qe pak nervoze kur takoi pesë shoqet e saj të dhomës. Ajo u transferua disa ditë më vonë se të tjerët sepse ishte në turne dhe shqetësohej se ato do të mendonin se ishte diva. Por, sapo Tatyana u shfaq - mbante çantat e saj, bashkë me nënën - shoqet e saj të dhomës e kuptuan që nuk dëshironte trajtim të veçantë.

Gjatë semestrit të saj të parë në Harvard, Tatyana ndoqi spanjisht, gjenetikë, studime afrikano-amerikane dhe një klasë të shkrimit përshkrues. Ajo gjithashtu u bashkua me korin e kampusit dhe u bë timonierja e

ekipit të kanotazhit për meshkujt. Si shumë studentë të kolegjit, ajo qëndron zgjuar vonë duke dëgjuar muzikë me zë të lartë. (“Ne bëjmë gjithmonë festa me muzikë të lartë”, pranon ajo.) Dhe jo për çudi, ajo mezi ngrihet për orët e mësimin në 9:00.

“Unë zakonisht dal nga shtrati me pizhame, laj dhëmbët, laj fytyrën, marr çantën, shkoj në klasë dhe pastaj kthehem në dhomën time e bëj dush”, thotë ajo me të qeshur.

Tatyana falënderon prindërit e saj për aftësinë e saj për të balancuar kolegjin dhe karrierën. “Në familjen time, kolegji duhet bërë,” thotë ajo. “Prindërit e mi ishin shumë mbështetës për atë që

kam bërë në të kaluarën, por nëse diçka duhej të hiqej, sigurisht që nuk do të ishte shkolla.”

Edhe pse është plotësisht e përfshirë në jetën e kampusit, shokët e dhomës së Tatyana nuk mund të harrojnë që shoqja e tyre është personazh i famshëm. Ata të gjithë u mblodhën rreth një televizori për ta parë atë dhe Will Smith duke i dorëzuar një çmim Madonës në spektaklin MTV Video Music Awards vjeshtën e kaluar. “Madona erdhi dhe më puthi në faqe”, kujton Tatyana. “Isha si, aq i emocionuar. Edhe miqtë e mi ishin gjithashtu. Ne vërtet e kemi ndarë emocionin.”

Por a do të vijë Princi - i cili prodhoi albumin e saj debutues dhe i huazoi vokalin e këngës “Boy You Knock Me Out” - për vizitë pranë konviktit për një përshëndetje të vogël? Tatyana tund kokën. “Do të ishte e çmendur,” thotë ajo. “Njerëzit do të çmendeshin. Do të ishte një skenë e tmerrshme.”

Pastaj ajo buzëqesh. “Epo, mbase ai mund të vijë në diplomimin tim.”

—Marc S. Malkin

*Ribotuar me leje nga revista *React*. E drejta e autorit 1999, Publikime Revista Advance, Inc. Përdorimet: Fotokopjimi, projektori i errët ose i transparencës për projektore të varur. Revista *React* jep leje për ta riprodhuar këtë faqe për përdorim në klasa.

Moduli Katër: Menaxhimi i burimeve personale Shkolla e Mesme e Ulët

FJALORI

MODULI KATËR: MENAXHIMI I BURIMEVE PERSONALE

i përgjegjshëm: Përgjegjës; i besueshëm.

qëndrim: 1. Një pozicion i trupit, i cili sugjeron ndonjë mendim, ndjenjë ose veprim.
2. Gjendje mendore, sjellje ose sjellja në lidhje me ndonjë çështje, për të treguar mendimin ose qëllimin.

i besueshëm: 1. që meriton besim. 2. I denjë për mirëbesim, siguri ose pranim.

dilema: 1. Një situatë apo problem që duket se nuk ofron zgjidhje të kënaqshme.
2. Një zgjedhje e nevojshme midis alternativave njësoj të padëshirueshme.

justifikim: Të shpjegojë një faj ose një shkelje me shpresën që të falet ose të kuptohet; të kërkojë të largojë fajin.

iniciativë: Aftësi për të filluar ose ndjekur gjërat; vendosmëri.

maturi: 1. Të kesh arritur rritje të plotë ose zhvillim natyror. 2. I stërvitur plotësisht në mendje.

prioritet: Të rendisësh ose të merresh me diçka sipas rëndësisë.

përgjegjës: 1. Të japësh llogari për sjelljen ose veprimet e një personi. 2. Mund të besohet ose të jesh i varur nga; serioz.

stres: Një gjendje me vështirësi, presion ose përpjekje ekstreme.

menaxhimi i kohës: Identifikimi i detyrave që duhet të bëhen; përcaktimi se cilat detyra janë më të rëndësishmet; renditja e detyrave në atë mënyrë që i lejon ato të përfundojnë brenda një kohe të caktuar.

LISTA E KONTROLLIT TË ORGANIZIMIT

Rreth fletoreve dhe lidhësve

A kam...

- fletore, dosje apo një lidhës për klasat e mia?
- një fletore të veçantë apo një seksion të veçantë për secilën klasë?
- një vend përpara për të shkruar detyra?
- një vend përpara për të mbajtur detyrat e shtëpisë që duhet të dorëzohen?
- letër bosh në çdo fletore për shënime dhe punë në klasë?
- një vend në çdo fletore për të mbajtur fletëpalosjet?
- një vend në çdo fletore për të mbajtur detyrat e shtëpisë dhe testet e kthyer?

Gjërat që duhet të organizoj:

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

Rreth orareve të studimit

Sigurohuni që...

- të vendosni një kohë për të studiuar çdo ditë.
- të bëni një program për çfarë duhet të bëni.
- të shënoni detyra specifike.
- të ndiqni planet tuaja!

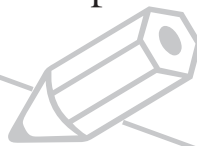
JAVA IME E STUDIMIT

LËNDËT	E HËNË	E MARTË	E MËRKURË	E ENJTE	E PREMTE	E SHTUNË	E DIEL

Moduli Pesë: Studimi në mënyrë efektive Shkolla e Mesme e Ulët

TESTONI VETEN

1. Shkruani emrin tuaj në këndin e sipërm të djathtë të kësaj letre.
2. Paloseni këtë letër përgjysmë për së gjati.
3. Shpaloseni letrën.
4. Grisni këndin e poshtëm të majtë të letrës.
5. Shkruani fjalën “lart” në të djathtë të kësaj fjalie.
6. Kthejeni këtë letër përmbys dhe shkruani fjalën “poshtë”.
7. Vizatoni një rreth dhe ndajeni në katër pjesë.
8. Shponi dy vrima në mes të kësaj letre.
9. Vizatoni një vijë për të lidhur vrimat.
10. Injoroni udhëzimet 3 deri 9 në këtë letër.

SHËNIME QË FUNKSIONOJNË JANË...

1.	_____
❖	_____

❖	_____

❖	_____

❖	_____

2.	_____
❖	_____

❖	_____

❖	_____

❖	_____

3.	_____
❖	_____

❖	_____

❖	_____

Moduli Pesë: Studimi në mënyrë efektive Shkolla e Mesme e Ulët

FJALORI

MODULI PESË: STUDIMI NË MËNYRË EFEKTIVE

atlas: Një libër hartash, ndonjëherë me ilustrime.

bibliografi: Një listë me të gjitha burimet e informacionit të përdorura në një raport.

enciklopedi: Një punë gjithëpërfshirëse referimi që përmban artikuj për një gamë të gjerë lëndësh, të renditura zakonisht sipas alfabetit.

perifrazoj: Ta themi përsëri me fjalë të tjera, shpesh për ta kuptuar lehtë kuptimin.

burim: Diçka që mund të përdoret për mbështetje ose ndihmë.

thesaurus: Një libër ose burim tjetër që rendit fjalët që kanë të njëjtin kuptim ose gati të njëjtin kuptim.

vizuale: Fotografitë, grafikët, hartat ose prezantimet e tjera që përdoren për të ilustruar diçka.

SI MUND TA BËJ KËTË?

Renditni të gjitha mënyrat me të cilat mund të zgjidhni këto probleme. Numëroni opsionet për secilën prej tyre.

PROBLEMI 1: Juve ju është ofruar një punë e shkëlqyer si kujdestar fëmijësh të shtunave në mëngjes që paguhet mirë, por është në një lagje tjetër. Si mund të shkoni atje?

PROBLEMI 2: Dhoma juaj është kaq e mërzitshme! Si mund ta riorganizoni atë për ta bërë të duket krejtësisht ndryshe?

GJENI ZGJIDHJE

Listoni të mirat dhe të këqijat për secilin opsion që keni listuar në fletën tuaj të aktivitetit "Si mund ta bëj këtë?" Shënoni një shenjë + ose - pas secilës. Pastaj, gjeni opsionin me shenjat me më shumë shenja + dhe më pak shenja - dhe rrethoni zgjidhjen tuaj.

TË MIRAT DHE TË KËQIJAT OPSIONET E PROBLEMIT 1		TË MIRAT DHE TË KËQIJAT OPSIONET E PROBLEMIT 2	
	+ ose -		+ ose -

FJALORI

MODULI GJASHTË: ZGJIDHJA E PROBLEMEVE

problem: 1. Një pyetje për tu shqyrtuar, zgjidhur ose për t'u përgjigjur. 2. Një situatë, çështje apo person që paraqet vështirësi.

bashkëpunim: Të punosh së bashku, veçanërisht në një përpjekje të përbashkët.

aftësi: 1. Njohuri për ndonjë shkencë, art apo artizanat. 2. Një talent ose aftësi e zhvilluar.

NDONJËHERË UNË NDIHEM...

A

aventurier
i dhembshur
i frikësuar
agresiv
i habitur
i bezdisur
i shqetësuar
shfajësues
i kuptueshëm
i turpëruar

B

i druajtur
i tradhtuar
guximtar
i lodhur
trim

C

i qetë
i kujdesshëm
i gëzuar
rehat
kompetent
me vetëbesim
i hutuar
kureshtar

D

bindës
i brengosur
i vendosur
i zhgënjyer
i neveritur
i pikëlluar

E

i dalldisur
i sikletosur
energjik
i tërbuar
entuziast
ziliqar
i emocionuar
i rraskapitur

F

miqësor
i trembur
i irrituar

G

mirënjohës
lakmitar
fajtor

H

i lumtur
papërkrahjeje
shpresëdhënës
i tmerruar

I

i paduruar
i paaftë
ngurrues
indiferent
i pasigurt
i frymëzuar
i fyer
i tutur
i inatosur

J

xheloz
i gëzuar

L

dembel
i topitur
i vetmuar

M

i
mrekullueshëm
i djallëzuar
i mjerë
i rënduar

N

negativ
nervoz

O

optimist
i tejmbushur

P

i patrazuar
i shushatur
i shtangur
pozitiv
krenar
në mëdyshje

R

i penduar
i relaksuar
i mëritur
i paqetë

S

i trishtuar
i kënaqur
i sigurt
i qartë
i tronditur
i turpshëm
I trashë
skeptik
i përgjumur
i ngadaltë
I ngrysur
i befasuar
i dyshimtë
dashamirës

T

i tensionuar
i struktur
gjakftohtë
besues

U

i përehatshëm
i pavendosur

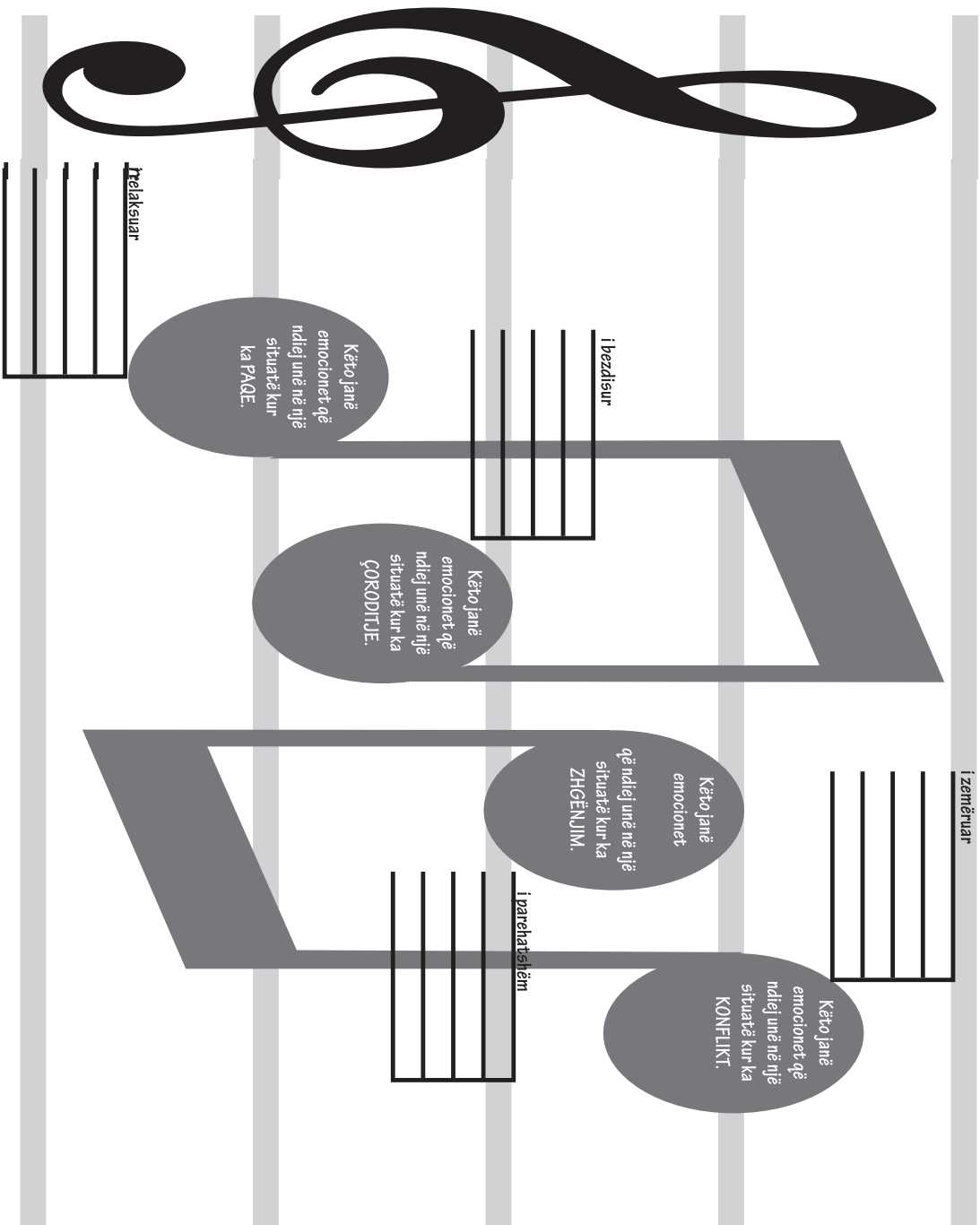
W

dyshues
tekanjor
i merakosur

Z

i zellshëm

SHKALLA E EMOCIONEVE

AKTI DY

Lexoni se çfarë thotë secili person. Gjithashtu, lexoni tekstin poshtë dialogut për të zbuluar se çfarë donte të thoshte secili person.

- PRINDI:** (*i mërziatur, i zemëruar*) Ku ke qenë?
(*Keni mbi një orë vonesë, u shqetësova vërtet.*)
- SAM:** (*në mbrojtje*) Në shkollë.
(*Isha në dënim dhe jam pak i sikletosur për këtë.*)
- PRINDI:** (*i hutuar*) Por shkolla mbaroi para një ore! Çfarë ke bërë?
(*Harrove që kishe takim te dentisti?*)
- SAM:** (*i fyer*) Unë ta thashë! Isha në shkollë! Mësuesi na detyroi ne të rrimë vonë.
(*Nuk më beson? Ups, A thashë "ne"?*)
- PRINDI:** (*i irrituar*) Pse?
(*Të lutem thjesht më shpjego pse erdhe kaq vonë.*)
- SAM:** (*me shqetësim*) Sepse dikush po gjuante me topa letrash dhe mësuesi u nevrikos, kështu që klasa mori dënim.
(*Epo, në të vërtetë vetëm unë, sepse hodha ca topa letrash.*)
- PRINDI:** (*i kujdesshëm*) Kjo nuk duket e drejtë, por duhet të kishe mend në kokë që të më njoftoje me telefon.
(*Dhe nuk ishe i përfshirë?*)
- SAM:** (*me mëri*) Epo, mësuesi nuk na linte të dilnim nga dhoma!
(*Harrova të telefonoj. Këtë duhet të kisha bërë.*)
- PRINDI:** (*i zemëruar*) Këtu ishe problemi! Unë do të telefonoj mësuesin tënd për këtë! Mu desh të anulohet takimin tënd te dentisti!

A MUNDEN SHKOLLAT TË MBAJNË STUDENTËT ME AFTËSI TË KUFIZUAR?

Garret Frey ishte vetëm 4 vjeç kur ai rrëshqiti nga motori i të atit dhe dëmtoi palcën kurrizore. Që atëherë Garret, tani 16 vjeç, ka qenë i paralizuar nga qafa poshtë. Ai ka nevojë për kujdes gjatë gjithë ditës për ta ndihmuar të hajë dhe pijë, të ndryshojë pozicionet në karrocën e tij, në tubin thithës në fyt dhe të monitorojë ventilatorin që e ndihmon të marrë frymë.

Pa dikë me aftësi infermierie për ta ndihmuar atë, Garret nuk mund të ndiqte shkollën e mesme Jefferson në Cedar Rapids, Ajoua, ku ai është një student i vitit të dytë dhe i notës B.

Por i kushton familjes Frey afro 20,000 dollarë në vit për infermierin e licensuar praktike që ndihmon Garret. Për vite të tëra, ata janë përpjekur, pa sukses, të bindin bordin e shkollës Cedar Rapids që të mbulojë koston. Nëntorin e kaluar, mosmarrëveshja e tyre arriti në Gjykatën e Lartë të SHBA.

“Fëmijët me aftësi të kufizuara si unë kanë të drejtë për arsim falas,” thotë Garret, “pa paguar kujdes shtesë”.

Por, administratori i Cedar Rapids, Lew Finch insiston që bordi i shkollës nuk ka para për të paguar për kujdesin që i nevojitet Garret. Ai tregon se rrethi tashmë ka punësuar një mësues me aftësi speciale, ka blerë një autobus special dhe ka përshtatur një kompjuter për nevojat e Garret. “Duhet të pyesësh, ku do të vendosësh vijën,” thotë Finch. “Nëse gjykatat e hapin këtë, mund të jetë një grupë pa fund.”

Çështja e Garret mund të vendoste se deri ku duhet të arrijë shkolla për të ndihmuar studentët me aftësi të kufizuara. Ligji federal kërkon që komunitetet t'u ofrojnë studentëve me aftësi të kufizuara qasje të plotë në arsimin publik - dhe një gamë të plotë me “shërbime të specializuara lidhur me arsimin”.

Por nuk ka asnjë marrëveshje për sa shumë kujdes merr Garret dhe dhjetëra mijëra studentë të tjerë me aftësi të kufizuara rëndë. Freys shpreson që Gjykata e Lartë do të deklarojë se ligji mbulon shërbime si infermierja e Garret.

Siguracioni i Garret ka paguar për infermierin e tij. Por ai pothuajse i ka përdorur gjithë politikat e tij dhe familja e tij nuk mund të përballojë të paguajë vetë për shërbimet. Nëse ai humbet çështjen, mund t'i duhet të mbarojë shkollën e mesme nga shtëpia.

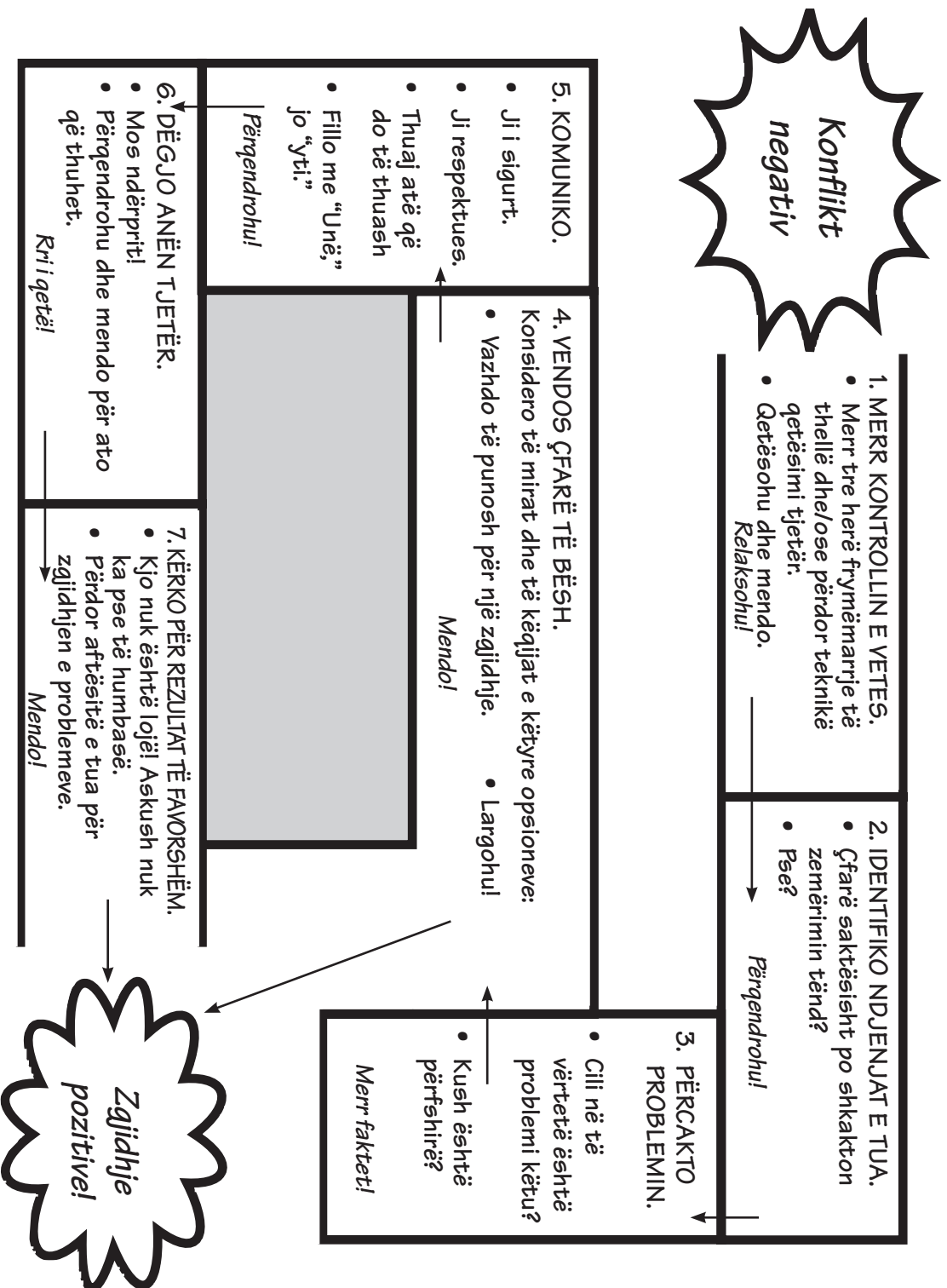
Çështja e Garretit ka bërë tituj lajmesh, por ai thotë se ai nuk po kërkon ndonjë vëmendje shtesë. “Disa fëmijë më pyetën nëse mendoj që jam një model,” thotë ai. “Unë nuk mendoj për veten time në atë mënyrë, por nëse çështja ime mund të ndihmojë në ndryshimin e gjërave, unë mendoj se do të ishte mirë”.

Gjykata pritet të nxjerrë vendimin e saj këtë pranverë, por kjo nuk është mjaftueshëm shpejt për Garret. “Uroj që të mbarojë gjithçka,” thotë ai, “dhe shpresoj se do të ndihmojë fëmijët e tjerë.”

—Susan Hansen

*Ribotuar me leje nga revista *React*. E drejta e autorit 1999, Publikime Revista Advance, Inc. Përdorimet: Fotokopjimi, projektori i errët, ose i transparencës për projektor të varur. Revista *RReact* jep leje për ta riprodhuar këtë faqe për përdorim në klasa.

MBULO TË G JITHA BAZAT

DILEMA

1. Ti po luan futboll me disa shokë të klasës gjatë drekës. Disa lojtarë janë duke u shtyrë dhe goditur njëri-tjetrin gjatë lojës. Ndërsa të gjithë ecin për në klasë, dikush të fut një grusht. Çfarë bëj bën ti?
2. Shoqja tënde është në humor të keq, sepse ajo u dënua për një javë. Ti po flet për të shkuar në kinema, kur ajo befas fillon të të bërtasë ty. Papritur, ndodhesh në grindje në lidhje me një detyrë shtëpie. Çfarë bëj bën ti?
3. Vëllai juaj të ka ngacmuar gjithë pasditen. Ti i hedh një gomë atij dhe i thua të prapësohet. Ai të hedh një jastëk dhe të rrëzon syzet nga fytyra. Çfarë bëj bën ti?
4. Ti dëgjon që dikush po të akuzon për vjedhjen e një xhakete. Ky person humbi një xhaketë që duket tamam si tëndja. Ky person shoqërohet me një grup njerëzish që ti përpiqesh të shmangësh. Çfarë bëj bën ti?

FJALORI

MODULI SHSTATË: ZGJIDHJA E KONFLIKTEVE

konflikt: Një gjendje mosmarrëveshjeje midis personave, ideve ose interesave; një përplasje.

dinamika: Forcat që prodhojnë ose drejtojnë aktivitetin ose lëvizjen.

shpërthej: Të dalë me dhunë nga kufizimi ose kufijtë; pëlcas.

shkallëzoj: Të rritë, zmadhojë ose intensifikojë në mënyrë graduale.

intolerancë: 1. Paaftësi ose mosgatishmëri për të duruar ose rezistuar. 2. Të refuzojë lejimin e bindjeve të kundërta.

moskomunikim: Mosarritja e komunikimit të shkaktuar nga të folurit e paqartë ose keqkuptimi.

keqshqiptoj: 1. Të flasësh ose të shqiptosh gabim. 2. Të flasësh gabim, në mënyrë të papërshtatshme ose me nxitim.

humor: Një gjendje e përkohshme e mendjes ose emocionit në lidhje me një ndjenjë.

kundërshtoj: 1. Të jesh në konflikt. 2. Të pozicionohesh si në përballim ose kundërvënie me diçka tjetër.

zgjidhje: 1. Një shpjegim, si për një problem apo enigmë; një zbërthim. 2. Një kurs veprimi i përcaktuar ose i vendosur.

zgjidh: 1. Të marrësh një vendim të sigurt për diçka. 2. Të gjesh një zgjidhje për diçka; te zgjidhësh.

tolerancë: Aftësia ose prirja për të njohur dhe respektuar besimet ose praktikat e të tjerëve.

tipar: Një veçori dalluese ose specifike, si e karakterit të një personi; një cilësi; një karakteristikë.

E VËRTETË APO E RREME

Kontrolloni nëse secila deklaratë është e vërtetë apo e rreme për ju.

	E VËRTETË	E RREMË
1. Unë do të merrja pjesë në një aktivitet ku marrin njerëz që nuk i njoh.		
2. Unë nuk do të kopjoja në një provim edhe nëse të gjithë të tjerët do ta bënin atë.		
3. Ndonjëherë mendoj se njerëzit që janë jopopullorë janë të këndshëm.		
4. Unë do të flisja me zë të lartë për diçka edhe sikur të mendoja se të tjerët do të kundërshtonin.		
5. Unë do të ndihmoja dikë nëse do të kishte nevojë edhe nëse ky person nuk ishte shok.		
6. Më pëlqen të takoj njerëz që janë të ndryshëm nga unë.		
7. Nëse dy nga shokët e mi nuk flasin me njëri-tjetrin unë prapë mund të jem shok me të dy.		
8. Unë do të vishja një këmishë të preferuar në shkollë edhe nëse askush tjetër nuk mban këmisha si kjo.		
9. Unë do të bashkohesha me një grup popullor, edhe sikur të bënin gjëra me të cilat nuk pajtohem.		
10. Nuk do të gënjeja për një shok edhe nëse ai ose ajo dëshironte që unë ta bëja.		
TOTAL		

Tani, kthehuni dhe rrethoni thëniet që ju mendoni se janë ato më të vështirat për njerëzit në moshën tuaj.

ÇËSHTJE GJYQËSORE

ÇËSHTJA #1

Kevini ishte duke u kujdesur për fëmijë një pasdite në shtëpinë e një fqinji. Ai la telefonin e tij celular në shtëpi dhe donte të telefononte një shok, i cili po vizitonte të afërmit në një shtet tjetër. Ai pyeti nëse mund ta përdorte telefonin dhe fqinji tha po. Kevini nuk tha se ai do të bënte një telefonatë ndërkombëtare.

Telefonata jashtë shtetit e Kevinit kushtoi shumë. Fqinji thotë se Kevin ia ka borxh një pasdite për tu kujdesur për fëmijën që të paguajë për të. Kevin thotë se ai nuk i ka borxh asgjë, pasi ai kishte leje ta përdorte telefonin.

ÇËSHTJA #2

Shante solli në shkollë disa fishekzjarre dhe shkrepëse. Ajo i dha Rosa disa fishekzjarre dhe guxoi që ajo të ndizte një në klasë. Rosa tha që ajo do ta ndizte vetëm nëse Shante do ta ndizte gjithashtu.

Rosa ndezi një fishekzjarre, por Shante jo. Rosa u pezullua nga shkolla. Rosa pretendon se Shante është ajo që duhet të pezullohet, pasi ajo solli fishekzjarret në shkollë. Shante pretendon se meqë Rosa ndezi fishekzjarrin në klasë, është ajo që duhet të pezullohet.

ÇËSHTJA #3

Skuadra e futbollit të Robert siguron uniforma dhe atlete për lojtarët. Këto supozohet të vishen për praktikë dhe ndeshje. Roberti nuk i pëlqejnë ato.

Në praktikën e parë, Robert tha që harroi uniformën dhe atletet. Trajneri e lejoi ta luajë gjithsesi. Në praktikën e dytë, Roberti tha që uniforma e tij ishte e larë dhe atletet ishin në makinën e nënës së tij. Trajneri e la në stol. Kur Roberti u shfaq pa uniformë dhe atlete për herë të tretë, trajneri e dërgoi në shtëpi.

Roberti pretendon se trajneri nuk e paralajmëroi atë dhe se trajneri është i padrejtë. Trajneri thotë se nëse Roberti nuk do të veshë uniformën dhe atletet, atëherë ai nuk mund të luajë.

ÇËSHTJA #4

Keisha mbaroi herët testin e saj të matematikës. Ajo u mërzit dhe filloi të vizatonte e të shkruante në një faqe të fletores së saj. Ajo vazhdoi të shikonte shoqen e saj në rreshtin tjetër. Shoqja e saj më në fund shikoi Keisha dhe foli me zë të ulët: “Çfarë po bën?” Keisha ngriti fletoren e saj dhe shoqja u përkul drejt saj për të parë. Mësuesja i ngeli të dyja vajzave.

Mësuesi pretendon se vajzat po kopjonin. Vajzat pretendojnë se ato nuk po bënin asgjë të gabuar.

MË DUHET VËRTET NJË PUNË

**Më duhet vërtet një punë. Problemi është
Se jam vetëm 14 vjeç. Ndonjë ide se si
mund të bëj para?
M.F., 14 Xhorxha**

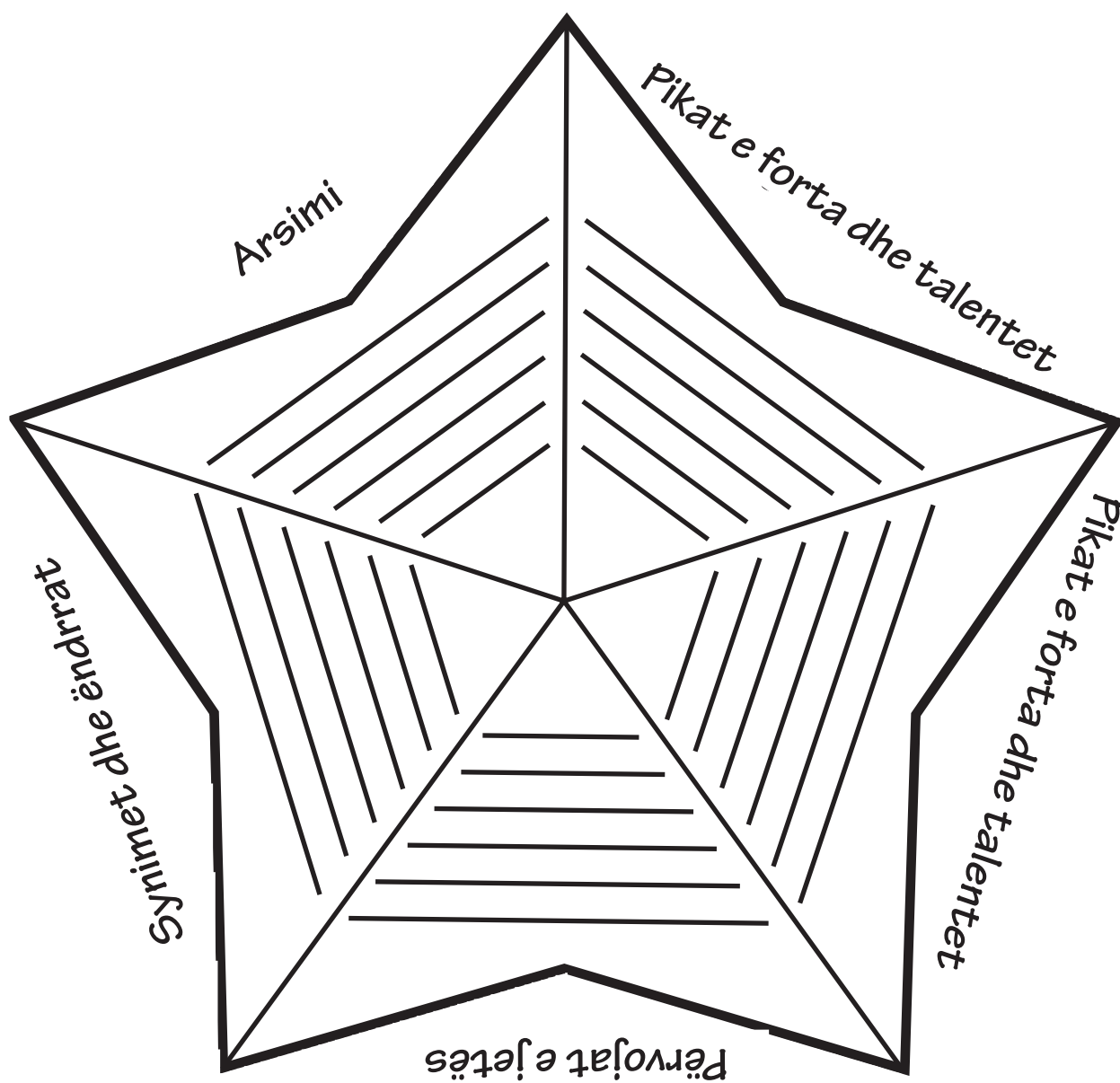
Është pothuajse e pamundur të punësohesh kur je nën 16 vjeç, por nëse je vërtet ambicioz dhe pak krijues, mund të jesh shef duke filluar biznesin tënd! Daryl Bernstein, i cili shkroi një libër në lidhje me idetë e biznesit të vogël kur ishte 15 vjeç *Better Than a Lemonade Stand (Më mirë se një tezgë limonade)* (Beyond Words Publishing, 1995), këshillon: “Së pari, mendoni për aftësitë tuaja dhe çfarë ju interesojnë. I doni kafshët? Ndoshta një biznes që shëtit qentë do të ishte i duhuri për ju. Gjithmonë zgjoheni herët? Filloni një shërbim zgjimi. Më

pas, listoni çfarë furnizimesh do t'ju duhen (një mbledhëse kake dhe qese plastike për shëtitësit e qenve, një telefon për telefonatat e zgjimit), tarifat dhe sa kohë keni për ta bërë këtë. Bëni disa broshura për të reklamuar dhe jeni gati.” Një këshillë tjetër? Dëgjoni kur të rriturit përreth jush fillojnë të ankohen për gjëra që kurrë nuk i mbarojnë. Pavarësisht nëse është mbështjellja e dhuratave, organizimi i albumeve me foto ose dorëzimi i rrobave nga pastrimi kimik, ka shumë për të bërë nëse me të vërtetë dëshironi të fitoni para.

*Ribotuar me leje nga revista *React*. E drejta e autorit 1998, Publikime Revista Advance, Inc. Përdorimet: Fotokopjimi, projektori i errët ose i transparencës për projektor të varur. Revista *React* jep leje për ta riprodhuar këtë faqe për përdorim në klasa.

FUQIA E YLLIT

Fakte personale:

Moduli Tetë: Duke parë të ardhmen Shkolla e Mesme e Ulët

FJALORI

MODULI TETË: DUKE PARË TË ARDHMEN

mëdyshas: 1. I pasigurt ose objekt ndryshimi; i pavendosur. 2. Përjetimi i emocioneve kontradiktore dhe kundërshtuese ndaj dikujt ose diçkaje në të njëjtën kohë, veçanërisht dashurisë dhe urrejtjes.

grindje: 1. Të mos merresh vesh për diçka; të debatosh. 2. Të vihet në dyshim e vërteta; dyshim.

presioni i shoqërisë: Ndikimi që ndien dikush nga miqtë ose nga mosha e personave të tjerë për tu sjellë në një mënyrë të caktuar.

vlera personale: Parimet, standardet ose cilësitë që një person i konsideron të vlefshme ose të dëshirueshme.

vizualizoj: 1. Të formoj një imazh mendor të diçkaje. 2. Të fotografoj në mendje; të imagjinoj.

KONTRATË SHEMBULL

Unë, (emri i studentit), si anëtar i (emri dhe lënda e arsimit) klasës, shpreh angazhimin tim për projektin e shërbimit të mësimin që klasa jonë do të kryejë. Si pjesë e ekipit të projektit, jam dakord me sa vijon:

- Të vij në klasë në kohë në mënyrë që të maksimizojmë kohën tonë të punës në projekt.
- Të trajtoj seriozisht projektin dhe të gjithë punën e përfshirë.
- Të kryej detyrat në kohë dhe në maksimumin e aftësisë sime.
- Të mbaj të gjitha angazhimet e projektit.
- Të vazhdoj të punoj në projekt deri sa të përfundojë ose derisa ekipi të pranojë që puna është bërë.

Nënshkruar në _____

(Data)

(Nënshkrimi i studentit)

(Nënshkrimi i edukatorit)

(Nënshkrimi i dëshmitarit)

UDHËZUESI I MËSIMIT TË SHËRBIMIT DHE LISTA E KONTROLLIT

Të zgjedhësh një projekt

- Përcakto “mësimin e shërbimit” për studentët.
- Motivo dhe frymëzo studentët që të përfshihen.
- Ndhimo studentët të zgjedhin një temë të projektit.

Të krijosh një plani veprimi dhe përgatitja për projektin

- Përcakto “planin e veprimit” dhe shpjego pse duhet të bëhet.
- Shpjego se çfarë informacioni duhet të përfshihet në planin e veprimit.
- Njofto studentët me mënyra të ndryshme për të gjetur informacione mbi mësimin e shërbimit.
- Organizoj përpjekjet kërkimore të studentëve.
- Kërko që studentët të nënshkruajnë kontratat e projektit.
- Organizoj përpjekjet e punës të studentëve duke formuar ekipe projektesh ose grupe pune.
- Ndhimo studentët të shkruajnë një plan veprimi.
- Ndhimo studentët në krijimin e një linje kohore/grafik pune të projektit.
- Kërkoju studentëve të paraqesin planin e veprimit për miratim nga ata që duhet të miratojnë projektin.
- Përgatiti studentët të bëjnë prezantime rreth projektit.
- Ndhimo studentët të rafinojnë planin e tyre të veprimit, nëse është e nevojshme.
- Udhëzo studentët ndërsa ndjekin hapat e paraqitur në planin e tyre të veprimit në mënyrë që të përgatiten për projektin.
- Shpjego rëndësinë dhe metodat për të gjurmuar përparimin e studentëve ndërsa ata punojnë për të përfunduar projektin.
- Shpjego konceptin dhe rëndësinë e të paturit e një etike të fortë pune.
- Shpjego konsiderata të veçanta me të cilat studentët mund të përballen gjatë punës në projekt.

Të kryesh projektin

- Kujtoju studentëve të kontrollojnë dhe kontrollojnë sërish për tu siguruar që ata të përfundojnë të gjithë punën për projektin e tyre.
- Ndhimo studentët që të rrahin mendimet për problemet e projektit të minutës së fundit.
- Kërko nga studentët të kontrollojnë gjithë projektin dhe të krijojnë një axhendë për ditën e projektit.
- Mbështeti studentët ndërsa përfundojnë projektin e tyre të mësimin të shërbimit.
- Festo.

Vetë-vlerësimi dhe vlerësimi publik

- Shpjego se çfarë është vetë-vlerësimi dhe pse është i dobishëm.
- Shpjego se çfarë duhet të përfshijë vetë-vlerësimi.
- Kërkoni që studentët të kryejnë një vetë-vlerësim të punës së tyre të projektit.
- Shpjego se çfarë është një vlerësim publik dhe pse është i dobishëm.
- Shpjegoni se çfarë duhet të përfshijë një vlerësim publik.
- Bëj që studentët të kryejnë një vlerësim publik të punës së tyre.
- Vlerëso ndikimin e projektit te studentët dhe komuniteti.

FLETA E GJURIMIT

Emri:

Data e sotme:

Tema e projektit:

Emri	Detyra	Data e afatit	Data aktuale	Komente

KUJTESË SHEMBULL

PËR: Znj Grimes
NGA: Ekipi i dramaturgëve
RE: Raporti javor i zhvillimit
DATA: 22 mars

Këtë javë, ekipi ynë realizoi detyrat e mëposhtme:

- Shkroi një draft të dytë të aktit të dytë të shfaqjes.
- Korrigjoi aktin e parë, i cili tani është i plotë.
- U takua me ekipin hulumtues për të diskutuar pyetjet e mëposhtme për të cilat ende na duhet të përgjigjemi për aktin përfundimtar të shfaqjes:
 - Cilat specie peshqish janë pjesë e ekosistemit të parkut?
 - Si ndikon ndryshimi i stinëve në ekosistem?

Ne kemi sfidat e mëposhtme për të kapërcyer:

- Auditori i shkollës fillore është i prenotuar në ditën që kishim planifikuar për performancën tonë.
- Ende nuk mund të gjejmë kuti kartoni për skenën.

Javën tjetër, ne planifikojmë të kryejmë detyrat e mëposhtme:

- Të shkruajmë draftin e parë të aktit të tretë dhe të fundit të shfaqjes.
- Të korrigjojmë draftin e dytë të aktit të dytë.
- Të riplanifikojmë datën për auditorin në shkollën fillore; të rishikojmë linjat kohore.
- Të kontaktojmë më shumë dyqane lokale dhe impiante riciklimi për të kërkuar kuti kartoni.

ADOLESHENTË QË BËJNË NDRYSHIMIN

NGA MARGUERITE MARSH

Videolojëra, iPod, telefona celulare, mesazhe, shikim televizori, sjellje të keqe - ky është profili që disa njerëz u atribuojnë adoleshentëve të sotëm. Disa përshtaten me atë stereotip, por shumica jo.

Problemi është se sjellja e mirë nuk pasqyrohet gjithmonë në shtyp po aq sa sjellja e keqe. Shikoni disa adoleshentë që bëjnë ndryshimin. Mund të ndryshojë mënyrën se si shikoni fëmijët nën 18 vjeç.

Mimi Ausland

Jo shumë njerëz, e lëre më adoleshentët apo të ndërmjetmit, nuk mund të thonë se ata filluan një faqe interneti për të ushqyer kafshët e uritura në një strehë lokale. Por Mimi Ausland, një 12-vjeçare nga Bend, Oregon, e cila ishte vullnetare në strehimore, mund të thotë se e bëri atë me sukses.

Ausland e mori fillimisht idenë nga faqja Free Rice, ku çdo pyetje që ju i përgjigjeni saktë dhurohen 10 kokrra oriz në Programin Botëror të Ushqimit për të ndihmuar në dhënien fund të urisë. Në vend të orizit, ajo zgjodhi ushqim për mace dhe qen. Çdo ditë postohen dy pyetje - një për macet dhe një për qen. Kur përgjigjeni, në mënyrë të saktë ose të gabuar, ju dhuron 10 copa ushqimi për secilën kafshë.

Sipas faqes së saj, Ausland nisi të japë ushqim falas për kafshët më 1 prill 2008. Deri në 14 maj, ajo kishte mbledhur 240 pond ushqime, të cilat i dorëzoi në strehimoren lokale, Shoqëria Humane e Oregonit Qendror.

Dhurimi i saj i parë ishte i mjaftueshëm për të ushqyer 456 qen për një ditë. Që prej 4 janarit 2010, freekibble dhe freekibblekat, kanë mbledhur mbi 285 000 paund (142 tonë) ushqim për t'u ndarë ndërmjet 13 strehimoreve në të gjithë SHBA. Nuk është çudi që ajo qe fituese e çmimit ASPCA Humane të vitit 2008 për përpjekjet e saj.

Sally O'Brien

Si një 18-vjeçare në Shkollën e Mesme Arlington, Sally O'Brien ka një orar të ngjeshur. Ajo ndjek klasa, mbikëqyr studentë të tjerë, është redaktore e vjetarit të shkollës së mesme dhe redaktore e dizajnit për revistën e artit letrar të shkollës. Ajo gjithashtu punon tre ditë në javë në një restorant lokal. Por kjo nuk e ndalon atë të japë kontribut vullnetar në shkollë dhe në komunitet. “Vullnetarizmi është një rrugë e dyanshme,” shpjegoi O'Brien. “Pavarësisht sa të jap, unë marr diçka në këmbim.”

Lista e saj e projekteve vullnetare është e gjatë — në shkollë ajo është e përfshirë me muzikantë të shkollës, bashkëpunim me bashkëmoshatarët, Respektoni Vetën dhe Klubin Fluturues të Nderit dhe është një këshilltar kampi për klasat e gjashta në kampin Oty'Okwa të Big Brothers Big Sisters. Ajo vullnetarizohet çdo verë në Qytetin e Sigurisë të Arlington të Sipërm, ashtu siç ka bërë që nga klasa e gjashtë - punë me fëmijë të moshës 5 dhe 6 vjeç. “Unë kam punuar në zyrë, kam qenë asistent i një mësuesi dhe mbikëqyrës i jashtëm,” tha O'Brien. “Kam mësuar shumë. Ata më kanë mësuar mua aq sa unë ua kam mësuar atyre. Unë jam më mirë kur punoj me njerëz. Unë i shoh gjërat nga këndvështrimi i tyre. Kam mësuar të mos i marr gjërat aq seriozisht dhe rëndësinë e të dalit jashtë dhe të ndihmuarit të njerëzve.”

Mësimi i shërbimit Shkolla e Mesme e Ulët

ADOLESHENTË QË BËJNË NDRYSHIMIN (VAZHDIM)

Ajo së bashku me miqtë e saj ndihmojnë në shëtitjen e qenve në Shoqërinë Humane të Zonës Capital. “Ne mund të shëtisin qentë dhe të kalojmë kohë së bashku”, tha O'Brien. Përfshirja e saj me qen nuk mbaron këtu. Ajo dhe familja e saj kanë rritur këlyshë për Pilot Dogs që nga viti 2001. Ata kanë rritur shtatë këlyshë deri më tani - duke i mbajtur secilin për një vit. “Ne të gjithë ndihmojmë në kontrollin, shoqërimin dhe trainimin,” tha ajo. “Prindërit e mi luajtën një rol të madh në këtë. Ata më kanë mësuar që unë kam burime për të dalë dhe ndihmuar njerëzit dhe ndikuar në komunitet. Kam ende kohë. Dhe kam akoma kohë të rri me miqtë e mi. Unë ende mund të bëj atë që dua të bëj, kështu që pse jo?”

Erin O'Brien

Erin O'Brien është një 16 vjeçare e re në Shkollën e Mesme Arlington dhe është motra e Sally. Erin gjithashtu është i orientuar drejt bashkësisë dhe është i përfshirë në shumë prej të njëjtave organizatave si Sally, por gjithashtu marshon me thirrjen e saj. Erin ka dhuruar flokët e saj te Gërshetat e Dashurisë (Locks of Love) - për të dhuruar, flokët duhet të jenë 10 inç ose më të gjata. “Unë gjithmonë kam urreyer të pres flokët,” tha O'Brien. Kur isha 11 vjeç, i kisha të gjata deri poshtë kurrizit. E kam bërë tre herë dhe kam në plan ta vazhdoj ta bëj.”

Ajo gjithashtu është pjesë e Link Crew në shkollë, duke ndihmuar studentët e vitit të parë të përshtaten me shkollën e mesme, ka drejtuar shfaqjen muzikore vjetore të shkollës së mesme lokale, është e përfshirë në Respekto Vetën (Respekt Yourself) dhe ka qenë këshilltare kampi për klasën e gjashtë

në Camp Oty'Okwa. “E gjithë klasa e gjashtë merr pjesë,” tha O'Brien. “I gjithë qëllimi është të jemi model pozitiv. Ata mund të mos dinë se si të veprojnë në një mjedis të ri. Ne ndajmë të gjithë përvojën e kampit.” Edhe vetë ka mësuar nga kampionët, tha ajo. “Ata më kanë mësuar vlerën e shikimit të perspektivës së dikujt tjetër. Dhe thjesht të lirohem dhe të argëtohem”.

Që nga klasa e gjashtë, O'Brien ka kaluar muajt e verave të saj në Qytetin e Sigurisë. Aktualisht është ndihmëse e mësuesit dhe ndihmon fëmijët me zanate e u mëson atyre këngë. Ajo gjithashtu u mëson sigurinë në trafik dhe si të jesh një këmbësor i sigurt. Dhe çfarë ka mësuar ajo? “Unë kam zhvilluar aftësi të reja me njerëzit dhe aftësi komunikuese në bashkëveprim me fëmijët, prindërit e tyre dhe oficerët. Për mua është përgatitje për intervistat për punë dhe një punë si e rritur.” Qëllimi i O'Brien është të studiojë për komunikim dhe mbase të punojë në marrëdhënie me publikun. “Më pëlqen të punoj me shumë njerëz,” tha ajo. “Qyteti i Sigurisë ndoshta më ka ndihmuar të kuptoj atë.”

Këshillat e O'Brien për adoleshentë që dëshirojnë të bëhen vullnetarë por nuk mund të vendosin se çfarë të bëjnë është të provojnë Shoqërinë Humane. “Është shumë e përhapur. Është e lehtë për të pastruar kafazet dhe të shëtisësh qentë. Gjeni talentin dhe aftësinë tuaj për të bërë një ndryshim. Gjeni se çfarë bëni më mirë dhe çfarë ju pëlqen. Ju pëlqen sporti? Po Olimpiada Speciale? Të ndihmoni fëmijët? Gjeni një shkollë që mund të përdorë ndihmën tuaj. “Është diçka për të gjitha llojet e interesave.”

ADOLESHENTË QË BËJNË NDRYSHIMIN

(VAZHDIM)

Eryn Dalton Powell

Fituesi i çmimit Columbus 2009 Jefferson për shërbimin publik dhe krijuesi i faqes në internet të Eryn's Healing Arts, Eryn Dalton Powell ka shumë njohuri për jetën nga moshën 14 vjeç. Diagnostikuar me anemi qelizore në formë drapri (SCA) në moshë të re, Powell ka kaluar shumë kohë në Spitalin Mbarëkombëtar të Fëmijëve. Ideja për mbledhjen e saj të parë të lodrave lindi kur u shtrua në spital ndërsa po merrte trajtim për SCA. “Mund të jetë mjaft e dhimbshme,” tha ajo. “Qelizat e gjakut bllokohen në vena. U përpoqa të shpërqendroja veten nga dhimbja - bëra disa vizatime dhe disa letra.”

Shporta e dhuratave që u ofron pacientëve vepra artistike dhe artizanale, lodra, fletore dhe kafshë të mbushura, ishte një ndihmë. “Njerëzit dhurojnë artikuj,” tha ajo. “Më bëri të ndihem më mirë se dikush po mendonte për mua.”

Powell filloi mbledhjen e lodrave bashkë me shokët e saj të klasës, të cilët ishin të entuziazmuar për të ndihmuar. Mbledhja e saj e parë ishte një sukses i atillë që e bëri ngjarje vjetore, madje edhe të marrë ndihmë nga Simfonia e Çikagos e mësuesit në shkollën e saj.

Ideja për faqen e saj të internetit erdhi kur nëna e saj vuri re vizatimet dhe bëri kartolina prej tyre. Powell tani shet kartolina në faqen e saj për mbledhje fondesh. Qëllimi i saj? Të ndihmojë dhe edukojë të tjerët me SCA.

“Shumë njerëz as nuk e dinë se e kanë sëmundjen. Një 16-vjeçare pësoi një goditje cerebrale dhe më pas u diagnostikua.” Ajo gjithashtu thjesht dëshiron të ndihmojë të tjerët. “Nëse dikush tjetër mund të ndjehet më mirë për ndonjë gjë, unë dua të bëj diçka për t'i ndihmuar ata. Të ndihmoj të tjerët më bën të lumtur. Mua thjesht dua ta bëj këtë.”

Powell ka plane të tjera për uebfaqen e saj - si të krijojë një kalendar nga fotot që ajo pëlqen të bëjë. Por ato duhet të presin. Për shkak të SCA-së, ajo mungoi shumë në shkolla këtë vit dhe ka shumë detyra shtëpie për të arritur. Por kjo nuk do ta dekurajojë atë. “Më pëlqen ndjenja e arritjes,” tha ajo. “Por në të njëjtën kohë, unë ende ndjehem sikur mund të bëj më shumë. Jam vërtet e lumtur, por e di që mund të vazhdoj.”

Ribotuar me leje nga kompania e printimit Dispatch. Të drejtat e autorit 2010, kompania e printimit Dispeçer. Përdorime: fotokopjimi, projektori i errët ose i transparencës për projektore të varur. Kompania e printimit Dispatch jep leje për ta riprodhuar këtë faqe për përdorim nëpër klasa.